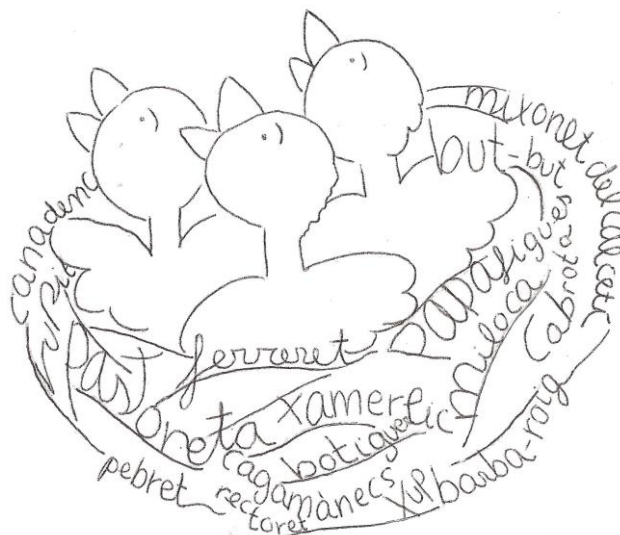

El niu dels noms

Recull dels noms populars dels ocells a Catalunya

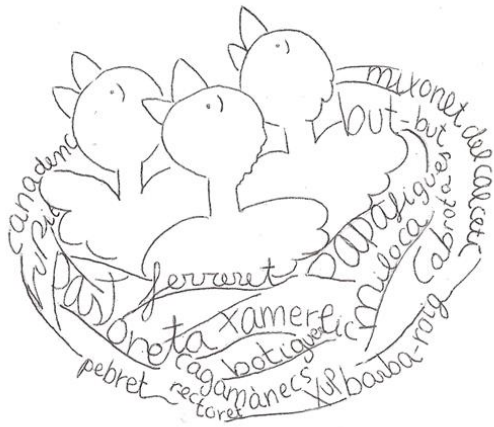
Treball de Recerca

Laia Castells i Paula Torramilans

2n de Batxillerat Curs 2013-2014

Tutors: Joan Sanromà i Alejandro Conde

DEDICATÒRIA A MODE DE REIVINDICACIÓ

Benvolguts gamarussos,

Amb aquest treball de recerca hem volgut matar dos pardals d'un tret: per una banda fer el buidatge dels noms dels ocells populars de Catalunya i per l'altra conèixer més a fons la riquesa de la nostra llengua. El nostre país viu moments complicats i cal que vetllem per la nostra cultura, la nostra història i la nostra llengua, que ens fan posar la pell de gallina.

Voleu que no diguem ni piu però xerreu com cotorres. Ens feu creure que tenim el cap ple de pardals però, en realitat, vosaltres esteu tocats de l'ala. Ens teniu preparada la gàbia abans de tenir-ne l'ocell però nosaltres som més vius que una perdiu. Ja estem cansats de fotre'ns de lloros, d'amagar el cap sota l'ala i que ens doneu garsa per perdiu. No volem ser ocell que vola i que acaba a la cassola.

És per això que hem deixat de ser uns passerells i d'un temps ençà fem molt guirigall. Abans ens fèieu passar la nit del lloro però ara fem com qui sent els ocells piular. Sortirem volant del niu i us deixarem més sols que un mussol.

Mai no ens deixarem tallar les ales!

ÍNDEX DE CONTINGUTS

Introducció	4
Metodologia	6
Buidatge a partir de llibres.....	6
Buidatge a partir de la nostra pàgina web	8
La idea.....	8
El nom	9
El funcionament.....	9
Accés a les fitxes dels ocells.....	11
Els diferents apartats del web.....	11
Difusió.....	14
Discussió sobre les causes de la pèrdua de vocabulari popular	16
Causes generals.....	16
L'ús del català estàndard en els mitjans de comunicació	16
La normativització	17
La influència del castellà, el francès i l'italià	18
Causes específiques.....	20
La llista patró	20
El pas del món rural a l'industrial.....	21
Recull dels noms populars	23
Resultats	62
Conclusions	65
Agraïments	67
Bibliografia	69
Llibres	69
Webs.....	72
Annexos	74
Correus electrònics.....	74
Entrevista a Màrius Domingo de Pedro.....	78
Entrevista a Jordi Sargatal	80
Índex de noms científics.....	82
Índex de noms oficials.....	83
Índex de noms vernacles.....	84

INTRODUCCIÓ

L'objectiu principal del nostre treball de recerca és fer un recull dels noms populars dels ocells de Catalunya, com també identificar les causes que porten a la pèrdua d'aquests mots.

El nostre criteri, basat en els llibres de filologia i ornitologia que hem consultat, és que el vocabulari popular forma part d'un patrimoni cultural que mai no ha estat prou ben valorat i, desgraciadament, com més temps passa, més mots es perden. Cada vegada que desapareix un nom local perdem una petita part de la nostra pròpia història. De fet, és segur que ara ja no som a temps de recollir alguns noms perquè totes les persones que els feien servir o els coneixien han mort i, amb ells, part de la riquesa de la nostra llengua.

Hem intentat esbrinar les causes d'aquesta desaparició i les hem dividit en causes generals que afecten a tot el vocabulari popular i causes específiques que només influeixen en els noms locals dels ocells.

Aquest treball de recerca ens el va proposar el nostre professor Alejandro Conde, ja que coneixia el nostre interès per la llengua i la cultura catalana. Per tal d'aportar el nostre granet de sorra en la lluita contra la pèrdua del nostre vocabulari popular, vam decidir d'intentar fer un recopilatori sobre els noms dels ocells ja que ell és un gran entès en ornitologia. Malgrat els dubtes i les opinions contràries que vam rebre en un principi i a pesar de l'ambició i la magnitud del treball, pel poc temps del que disposàvem, mai hem deixat de creure-hi.

Es tracta d'un treball inèdit ja que mai abans s'ha publicat un recull dels noms populars dels ocells de Catalunya (tenim constància que s'ha començat a fer però mai no s'ha arribat a acabar). En canvi, sí que existeix un diccionari en castellà que recull els noms vernacles de les aus (*Diccionario de nombres vernáculos de aves* de Francisco Bernis) i també s'han recollit els noms populars de les plantes (*Els noms vulgars de les plantes a les terres catalanes* de Francesc Masclans i de l'Institut d'Estudis Catalans), els noms populars dels núvols, les boires i els vents de molts

indrets de Catalunya i aquest mateix any, s'ha publicat el llibre *Bolets dels Països Catalans i els seus noms populars*.

Per tal d'arribar a complir el nostre objectiu hem buidat els noms de molts llibres d'ornitologia i hem creat una pàgina web a partir de la qual ens hem posat en contacte amb persones d'arreu de Catalunya que ens han fet arribar els noms populars que ells coneixen.

METODOLOGIA

L'explicació de la metodologia del nostre treball és la part més important i és per això que l'explicarem detalladament.

L'objectiu del treball és aconseguir fer un recull dels noms dels ocells populars de Catalunya. Per tal de dur-ho a terme hem fet servir dos mètodes de treball: el buidatge de noms a partir de llibres que hem consultat i el buidatge que fem a partir de la nostra pròpia pàgina web.

A causa del poc temps del que disposàvem vam haver d'acotar el treball. Vam decidir elaborar una llista amb un nombre d'ocells reduït però que alhora ens permetés obtenir més noms populars per cada espècie. La primera llista consistia en els trenta ocells observats al pati del nostre institut (considerat una de les zones verdes més importants del nostre barri). Després vam ampliar-la fins a vuitanta-dues espècies d'aus. Aquestes van ser escollides segons el criteri del nostre professor Alejandro Conde que va tenir en compte els següents aspectes: la popularitat de l'espècie, la distribució en el territori i que hi haguessin ocells de tots els hàbitats del nostre país.

Tot i que ens hagués agradat poder incloure els noms locals d'arreu dels Països Catalans, vam decidir que només recolliríem els noms populars d'una part del nostre territori, el Principat de Catalunya.

BUIDATGE A PARTIR DE LLIBRES

Gran part dels noms que hem obtingut prové dels llibres consultats. Aquests són guies d'ocells comarcals o regionals que inclouen els noms populars de la contrada, atles ornitològics, llibres de fauna...

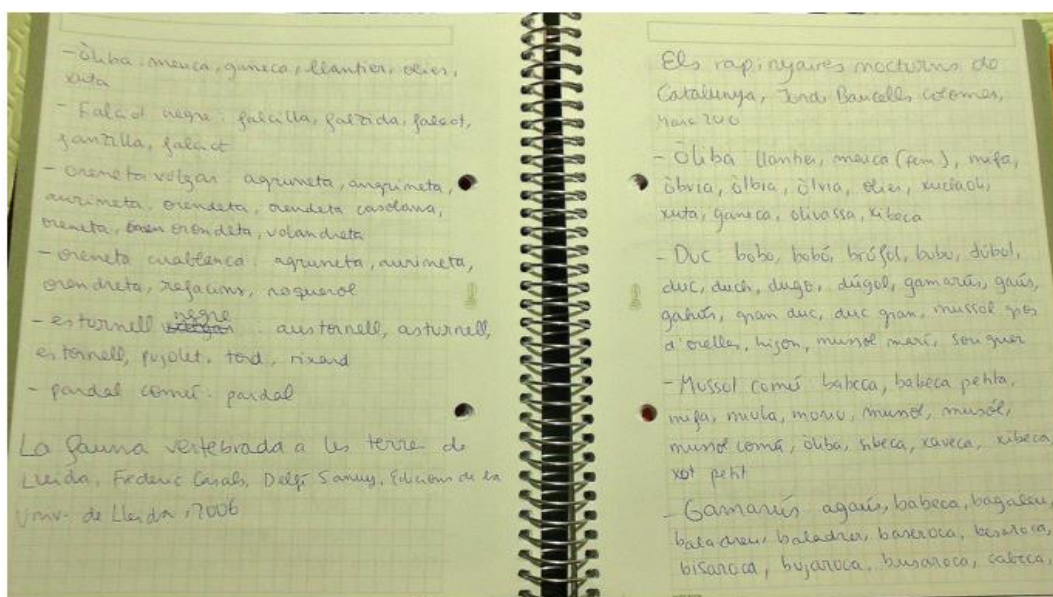
Alguns d'aquests llibres els hem agafat de biblioteques públiques i de la UAB però la gran majoria eren provinents de l'Institut Català d'Ornitologia (ICO), una entitat sense ànim de lucre amb prop d'un miler de socis i més de 35 anys d'història.

L'ICO és una associació que es dedica a l'estudi i al seguiment dels ocells i els seus hàbitats amb l'objectiu d'obtenir informació sòlida i imparcial que contribueixi significativament en les polítiques de conservació de la biodiversitat.

Vam posar-nos en contacte amb en Raül Aymí que treballa a l'ICO com a responsable de l'Oficina Catalana d'Anellament i al mateix temps és secretari de redacció de la Revista Catalana d'Ornitologia i responsable de publicacions de l'Associació. Ens va passar les adreces electròniques d'alguns entesos en matèria de noms, va donar-nos alguns consells en la distribució de les fitxes dels ocells del nostre web i ens va ensenyar on estaven els llibres que ens servirien pel nostre treball i que podríem consultar sempre que hi anéssim.

Després de la primera visita, vam anar a l'oficina alguns matins durant l'estiu. Normalment de 10.30h a 14h. En aquestes visites a l'Associació ens van deixar utilitzar la seva extensa biblioteca de llibres d'aus per tal de poder fer tot el buidat dels noms populars que inclouen algunes guies d'ocells.

Vam consultar tots els llibres que ens van recomanar de la seva biblioteca. Era una feina molt entretinguda, llarga i rigorosa que requeria molta paciència, ja que es tractava de revisar llibre per llibre i pàgina per pàgina. Anàvem apuntant en una llibreta la referència bibliogràfica dels llibres que consultàvem i escrivíem tots els noms trobats a cada un d'ells.

En arribar a casa passàvem els noms obtinguts dels llibres consultats en un document Excel.

Tallarol de casquet	Sylvia atricapilla					
1	2	tallaret	3	tarragona	5	DOMINGO, Màrius, Els ocells al carrer
		tallaret		Penedès		Humbert Salvadó. Recull de noms p
		Tallarol de casquet		?		MUNTANER, Jordi; FERRER, Xavier;
				Penedès		Humbert Salvadó. Recull de noms p
		Bosqueta, Busqueta, Tallaret? (Sylvia sp)		Empordà		http://www.comiteempordan.es
		Carbonera		Girona		http://www.comiteempordan.es
				Girona		VAYREDA, Estanislao, Fauna ornitològ
				Maresme		CORDERO, Pedro, Las aves del Mare
		Tallarol de cap negre?		Girona		http://www.comiteempordan.es
		capnegret (els mascles)		Girona		VAYREDA, Estanislao, Fauna ornitològ
		Capnegre?		Lleida		CALVET, Jordi; ESTRADA, Joan; MAÑ
				La Selva (Girona)		http://www.comiteempordan.es
				Parc Natural de la Serra de Montsant (mascle		BARRULL, Joan; MATE, Isabel, Fauna
		Capinegra (els mascles)		Vilafranca		Humbert Salvadó. Recull de noms p
		Cap-ros (femella)		?		MUNTANER, Jordi; FERRER, Xavier;
		capellanet		Parc Natural de la Serra de Montsant		BARRULL, Joan; MATE, Isabel, Fauna
				Lleida		CALVET, Jordi; ESTRADA, Joan; MAÑ
		CAP-I-ROS, CAP-I-NEGRE		Margalef (El Priorat)		marj Khalaf (marj Khalaf@gmail.com)
	8	CAPIROSSA, CAPINEGRA		La Vilella Alta (El Priorat)		marj Khalaf (marj Khalaf@gmail.com)
		CAPET NEGRE (MASCLE), CAPET ROS (FEMEL		Les Planes de Vallvidrera (Barcelonès)		Cristòfol Jordà Sanuy (cjordas@gm

2 Full de càlcul emprat com a base de dades

Aquest document excel constava de les columnes següents:

1. El nom oficial català
2. El nom científic (en llatí)
3. El noms populars obtinguts
4. El lloc on s'empra cada nom (en cas de no saber-ho s'indicava amb un interrogant).
5. La font d'obtenció
6. Dites, refranys i cançons populars on aparegui aquest nom
7. Altres informacions interessants
8. Noms obtinguts a partir de la pàgina web

Des d'un bon principi vam tenir clar que al ser un projecte elaborat en parella havíem d'utilitzar *Google Drive* ja que és una eina que ens ha permès treballar un mateix document alhora i a distància.

BUIDATGE A PARTIR DE LA NOSTRA PÀGINA WEB

La idea

Els reculls de mots populars fets fins ara s'havien dut a terme d'una manera molt rudimentària, com ara mitjançant el correu postal o fent enquestes recurrent els

pobles. En són exemples Francisco Bernis en fer el *Diccionario de nombres vernáculos de aves* i Antoni Maria Alcover en elaborar el *Diccionari català-valencià-balear*.

Tenint en compte l'època en la que estem vivint, volíem aprofitar les noves tecnologies de la informació per contactar amb la gent. Primer de tot, se'ns va ocórrer d'utilitzar les xarxes socials, però després vam veure que la creació d'una pàgina web seria la millor solució, ja que ens permetria arribar més fàcilment a la gent i facilitar-los la feina.

L'institut ens va proporcionar el contacte del creador de la pàgina web del nostre centre, Alberto Moral. Ens va crear el compte en un *Wordpress* (sistema de gestió de continguts de codi obert per a la publicació de blogs a Internet) i ens va ajudar a posar-lo en marxa fins que vam poder ser autònomes i només hem hagut de contactar amb ell quan hem tingut problemes puntuals.

El link de la nostra pàgina web és: <http://ocells.illuisvives.cat/>

El nom

Vam decidir anomenar la pàgina web "El niu dels noms". És un joc de paraules ja que niu és el lloc on es coven els ous, fent així una metàfora de la pàgina web, lloc on nosaltres estem recollint els noms dels ocells.

El funcionament

Hem creat una fitxa per cada ocell de la nostra llista. Cada fitxa consta de les següents dades: una breu descripció, una foto, un dibuix, un vídeo i un enregistrament del cant. Totes aquestes dades permeten al visitant identificar clarament de quin ocell es tracta. Tot això serveix perquè el visitant entri els noms populars i altres informacions (dites, refranys, cançons populars...) que coneix a la fitxa corresponent.

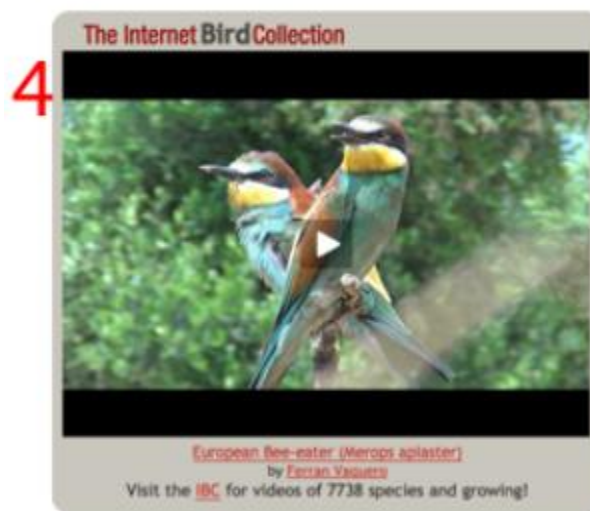
ABELLEROL, *Merops apiaster*

Posted on 9 setembre, 2013 by admin

[\[Show as slideshow\]](#)

Identificació: 25-29 cm. Molt acolorit. Parts superiors entre castany i groc i inferiors blau verdoses. Gola groga i ampla llista ocular negra, com el bec, que és llarg i prim. Surt en breus vols de cacera semblants als de l'oreneta.

Hàbitat: Indrets oberts de terra baixa, una mica més rar en zones seques i obertes de muntanya. Selecciona sectors amb floracions importants, ja que s'alimenta d'abelles, vespes i altres insectes que caça en vol. Excava el niu en talussos sorrencs o argilosos.

3 Model de fitxa

1. Fotografia de l'ocell extreta de l'IBC¹.
2. Dibuix de l'au obtingut del SIOC².
3. Breu explicació sobre la descripció i l'hàbitat de l'espècie tretada de la *Guia dels ocells dels Països Catalans i d'Europa*.
4. Vídeo del moixó importat de l'IBC.
5. Enregistrament del cant del Xeno-canto³

¹ The Internet Bird Collection (pàgina web internacional on els usuaris pengen vídeos, fotos i sons dels ocells)

² Servidor d'informació ornitològica de Catalunya. Portal de la informació recollida pels diferents projectes de seguiment de l'ICO.

Hem escollit les fotografies, els vídeos i els cants dels ocells recollits per usuaris catalans malgrat tractar-se de pàgines webs internacionals que contenen arxius de tot el món.

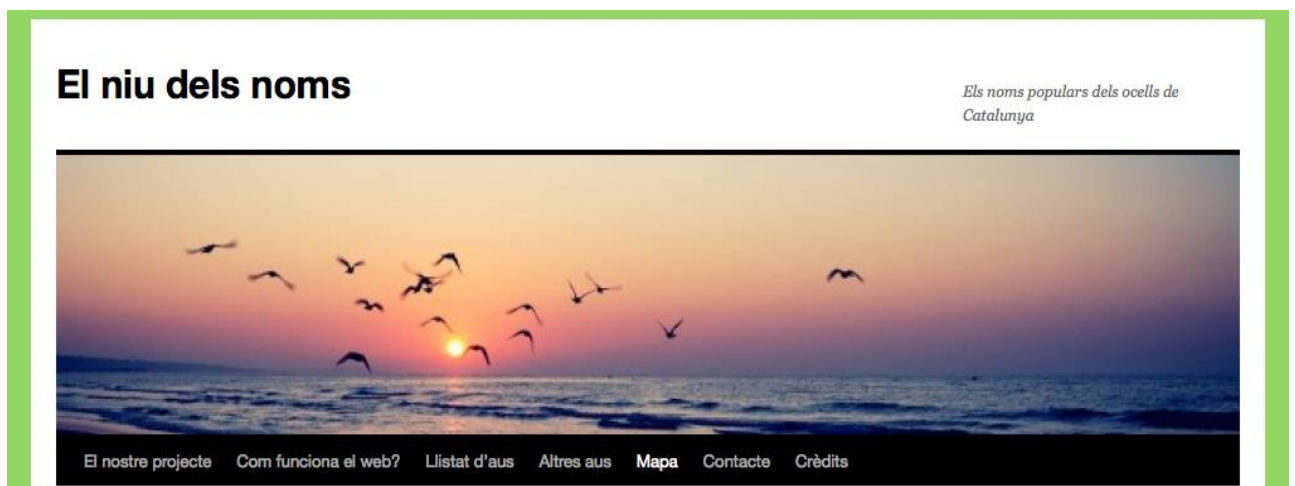
Accés a les fitxes dels ocells

Per tal d'accedir a les fitxes dels ocells amb més facilitat les hem distribuït de 3 maneres diferents:

1. El **Mapa**. Permet accedir a les fitxes dels ocells segons els hàbitats on viuen.
2. La **Classificació**. Permet accedir a les fitxes dels ocells a partir d'un arbre jeràrquic dels diferents hàbitats, de manera més detallada que en el mapa.
3. **Llistat d'aus**. Permet accedir a les fitxes dels ocells, ordenades alfabèticament.

Els diferents apartats del web

A la barra principal hi ha set pestanyes:

4 Capçalera del nostre web

- **El nostre projecte:** és l'apartat on ens presentem, on expliquem el nostre treball i quins són els nostres objectius i hipòtesi.

³ Web internacional que col·lecciona els cants dels ocells.

El nostre projecte

Benvinguts!

Som la Laia Castells i la Paula Torramilans, dues alumnes de segon de batxillerat de l'Institut Lluís Vives de Barcelona. Estem fent un treball de recerca l'objectiu del qual consisteix en recopilar els noms populars d'alguns dels ocells comuns a Catalunya, i així esbrinar com la gent els anomena a les diferents parts del nostre territori.

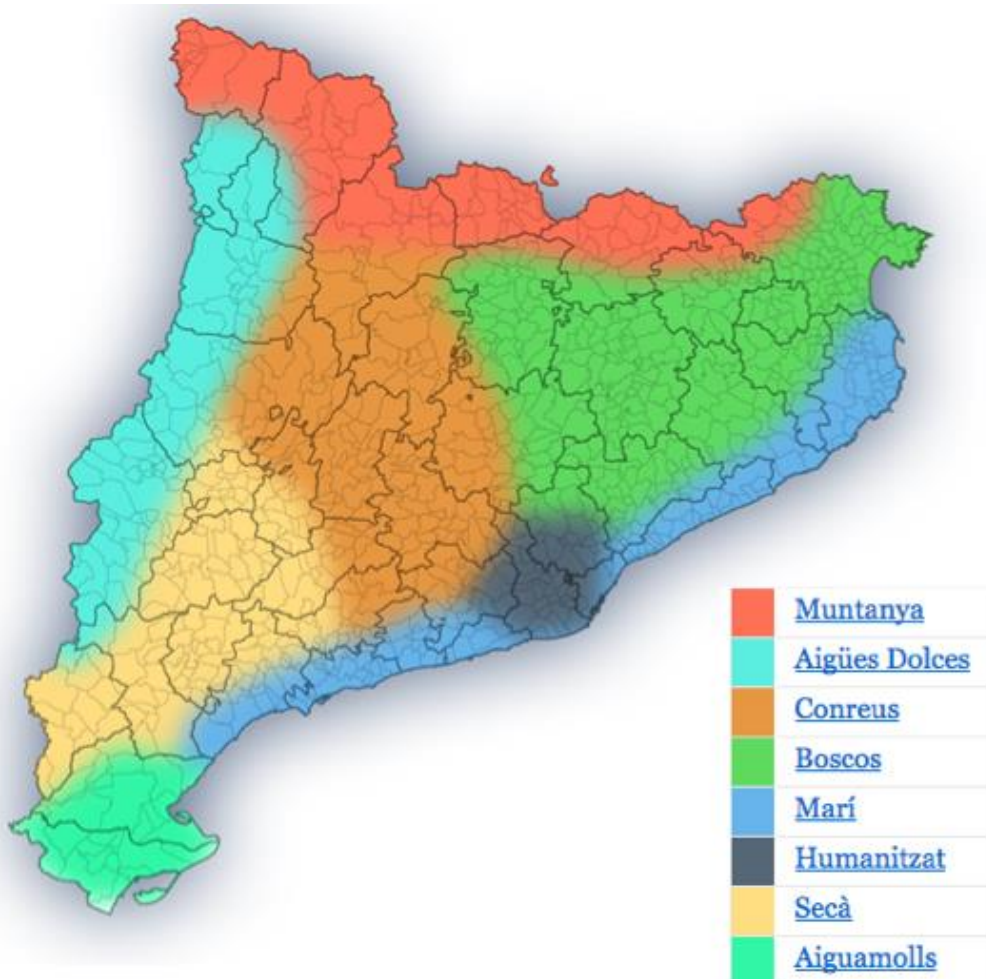
Els noms vulgars dels ocells, com molts altres mots populars de la nostra llengua, s'estan perdent a causa de molts factors, els principals dels quals són la normativització del llenguatge i les llistes patró que difonen l'ús dels noms 'oficials' deixant de banda el patrimoni popular.

Aquest treball ens ha cridat l'atenció perquè la recerca dels noms populars dels ocells ja ha estat feta amb la llengua espanyola. També s'ha fet sobre la flora i la fauna de Catalunya però mai sobre els ocells del territori català.

5 Explicació del nostre projecte a la pàgina

- **Com funciona el web?:** és l'apartat en el que expliquem el funcionament de la pàgina i com la gent ha de fer-la servir.
- **Llistat d'aus:** hi ha la llista ordenada alfabèticament de totes les aus que hem seleccionat per fer el treball amb l'enllaç directe a la seva fitxa corresponent. En cadascuna d'aquestes fitxes, els visitants ens han deixat les diferents aportacions i nosaltres a continuació les hem introduït a l'Excel.
- **Altres aus:** aquest apartat ha estat afegit posteriorment tenint en compte les recomanacions dels visitants de la nostra pàgina web. Alguns visitants ens van aconsellar que seria interessant poder introduir els noms locals dels ocells encara que no tinguessin fitxa.
- **Mapa:** per tal de fer més fàcil la cerca dels ocells, els vam distribuir en hàbitats, tal i com va fer Joaquim Maluquer el 1956 al llibre *Els ocells de les terres catalanes*. Fins el 1956, la gran majoria dels llibres d'avifauna classificaven els ocells en famílies o per ordre alfabètic. La idea de distribuir les aus en hàbitats ens va semblar que facilitaria la búsqueda de l'ocell desitjat als visitants del web. Per això vam representar els mateixos hàbitats

que proposava Maluquer, de manera simbòlica en un mapa de Catalunya. Hi ha representats els següents: muntanya, aigües dolces, conreu, secà, aiguamolls, marí, boscos i humanitzat.

6 Mapa interactiu dels hàbitats

- **Contacte:** és un apartat on hem posat el nostre correu electrònic i el nostre facebook per tal que la gent es pugui comunicar amb nosaltres.
- **Crèdits:** informem que l'ús que hem fet de les dades d'altres pàgines web, és totalment legal i que en tots els casos s'han seguit les normes i condicions que es demanaven a l'hora d'exportar els materials.

A la banda dreta hi ha la **Classificació**. Aquest apartat distribueix les fitxes dels ocells segons els hàbitats on viuen.

8 Notícia publicada al web de l'ICO

Els de Sants 3 Ràdio ens van proposar d'anar el dimecres 13 de novembre al programa Ràdioescola per entrevistar-nos sobre el treball i alhora nosaltres vam poder aprofitar per propagar el web.

9 A l'estudi de Sants3 Ràdio

DISCUSSIÓ SOBRE LES CAUSES DE LA PÈRDUA DE VOCABULARI POPULAR

Creiem que és necessari recollir el nostre vocabulari popular perquè així en un futur no caigui en l'oblit. Aquesta afirmació personal, que no tothom comparteix, està basada en l'opinió de varis ornitòlegs i llibres que així ho constaten.

Partint d'aquesta base, hem intentat identificar les causes que porten a la desaparició del vocabulari popular. Tot i no haver estat mai el nostre principal objectiu, a mesura que anàvem fent el nostre treball vam veure que seria interessant per així entendre millor que els mots populars han de ser recollits.

Les hem dividit en causes generals que afecten a tot el vocabulari popular català i en causes específiques que tan sols incideixen en els noms populars dels ocells.

CAUSES GENERALS

- L'ús del català estàndard en els mitjans de comunicació
- La normativització del català
- La influència del castellà, francès i italià

L'ús del català estàndard en els mitjans de comunicació

La majoria dels mitjans de comunicació -canals de televisió, emissores de ràdio, internet o diaris i revistes- dels Països Catalans usen el català estàndard, establert a partir de la normativització. Aquest fet provoca que les variants dialectals i el seu ric vocabulari popular formin part cada cop més d'un llenguatge casolà. Per això és important la potenciació dels mitjans de comunicació locals.

Val a dir però, que l'abundància d'obres dels escriptors d'aquestes terres contribueixen a difondre i mantenir en vida la riquesa dialectal i el lèxic local.

Un bon exemple són les obres de Jesús Montcada caracteritzades per l'ús d'un vocabulari i una fraseologia propis del català occidental, emprant formes locals o

comarcals, com és el cas, inevitablement, de bona part del lèxic relacionat amb la navegació per l'Ebre.

Els noms dels ocells que escoltem o llegim en el món de la informació són els noms oficials (o patró), de manera que l'ús de les denominacions populars de les aus catalanes queda reduït a nivell oral o publicacions locals.

La normativització

La normativització d'una llengua és necessària per a la seva supervivència i el seu prestigi. I la llengua catalana no n'és una excepció. Abans del procés de normativització del català encapçalat per Pompeu Fabra, aquesta estava plena de castellanismes, tothom l'escrivia de maneres diferents i la comprensió en resultava difícil.⁴

Però al mateix temps, segons el nostre criteri que molts no comparteixen, la confecció de diccionaris en establir quines paraules són considerades acceptables i quines no, fa que les que no hi són incloses no quedin escrites enlloc.

D'aquí un temps, alguns d'aquests mots que no consten en cap diccionari acabaran desapareixent perquè les persones que els utilitzen moriran i els mitjans de comunicació deixaran de fer-los servir.

També és cert que hi ha diccionaris que recullen les paraules de les diferents varietats dialectals del català, com per exemple, el *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana* de Joan Coromines i *Diccionari català-valencià-balear* d'Antoni Maria Alcover i Francesc de Borja Moll. Aquests diccionaris recullen un gran nombre de paraules populars dels diversos dialectes de la nostra llengua. Ara bé, pel que fa als noms dels ocells no els inclouen tots. Un cop vam haver finalitzat el nostre recull vam comprovar quins dels noms obtinguts per nosaltres eren inclosos en el *Diccionari català-valencià-balear* d'Antoni Maria Alcover

---

⁴ El llibre *Fauna ornitològica de la província de Gerona* (1882) d'Estanislao Vayreda, en el qual hem trobat alguns noms populars d'aus, va ser publicat abans de la normativització i podem observar alguns noms vulgars en català prefabrià: duch, bitxach gros, siboch, uy de bou, reyantí, pica pinyas, asparvé, rampiña rocas xuriguer, muxet (moixet), asparvé, etc.

i Francesc de Borja Moll i en el *Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans* i vam poder comprovar que la majoria de noms no constaven en cap d'aquests dos diccionaris.⁵

La influència del castellà, el francès i l'italià

El català, com qualsevol altre idioma, durant tota la seva llarga història ha estat influenciat per moltes llengües, com ara l'àrab, el basc, el castellà, l'occità, el francès, el sard, l'italià o l'anglès com a conseqüència de diferents factors històrics, geogràfics i culturals. La nostra llengua ha adoptat característiques fonètiques, morfològiques i lèxiques d'aquestes.

En el camp del lèxic, hi ha paraules manllevades d'altres idiomes que han donat origen a nous mots catalans semblants. Per exemple: *catifa*, *alcohol* (arabismes), *bressol*, *flauta* (occitanismes), *guapo*, *maco* (castellanismes), *fulard*, *menú* (gal·licismes), *sonet*, *confeti* (italianismes)...

Aquest fenomen s'ha donat sempre, de fet, també hi ha paraules d'origen català que han arrelat en diverses llengües com ara *escalivada*, *paella* en el castellà; *arrekkáda* (arracada), *faina* (feina) adoptades pel sard que és la llengua amb més influx lèxic català (compte amb uns quatre mil catalanismes); *abbucari* (abocar), *badagghiari* (badallar), *cairedda* (cadira) adoptades en els parlars meridionals italians, especialment el sicilià i el napolità; *abricot* (albercoc), *papier* (paper) adoptades en el francès. Moltes altres llengües com l'italià estàndard, el portuguès, l'alemany i l'anglès també han manllevat en menor mesura mots al català.

Com hem vist la influència d'unes llengües en altres és inevitable. Ara bé, el problema el trobem quan la influència d'una llengua sobre una altra és molt forta. Llavors, la segona llengua introdueix molts barbarismes de la primera, i adopta paraules de la primera que substitueixen els seus propis mots.

---

⁵ Per exemple: dels 24 noms que vam obtenir del Pit-roig (*Erithacus rubecula*) tan sols 6 constaven en algun dels dos diccionaris. Dels 23 noms que vam recollir del Tallarol capnegre (*Sylvia melanocephala*) només 2 apareixien als diccionaris.

Actualment la llengua catalana es troba en una situació de bilingüisme en tots els territoris en que es parla: amb el francès a Catalunya del Nord, amb l'italià a l'Alguer, i amb el castellà a la resta del seu domini lingüístic.

El contacte amb aquestes llengües més poderoses produeix la substitució lingüística que consisteix en fer servir barbarismes o paraules en castellà, francès o italià (depenent del territori) per designar realitats encara que existeixin paraules en català. Per exemple: *arrastrar* (arrossegar), *despedir* (acomiar, despatxar), *gaviota* (gavina), *vale* (val), *aconteixement* (esdeveniment), *gasto* (despesa), etc. Quan es produeix aquest fenomen, les paraules catalanes es troben en perill d'extinció; i sobretot els mots de caire local, comarcal o regional (populars) que no són inclosos en els diccionaris generals.

L'ensenyament és un dels mitjans més importants del que disposem per difondre la riquesa del nostre vocabulari. Cada escola ensenya als seus alumnes trets característics i vocabulari de la variant del català que es parla on es troba ubicada. Actualment la situació del català a l'ensenyament és alarmant perquè el Principat de Catalunya i Andorra són els únics territoris dels Països Catalans on aquest segueix sent la llengua vehicular a les escoles. A Catalunya del Nord, la Franja de Ponent, l'Alguer, el País Valencià, i des de fa ben poc les Illes Balears el català es troba en una situació de gran inferioritat. Això es deu a les polítiques del govern espanyol, francès i italià en relació a la plena normalització del català a l'escola.

Pel que fa als noms populars de les aus, la influència del castellà, el francès i l'italià és visible en l'origen d'alguns noms vulgars com ara *gaviota* (gavià argentat, *Laurus michaellis*), *blanquillo* (mastegatxes, *Ficedula hypoleuca*).

CAUSES ESPECIFIQUES

- Llistes patró
- Pas del món rural a l'industrial

Les llistes patró

Una llista patró consisteix en un catàleg amb el nom de totes les espècies que s'han vist almenys una vegada en un país, regió o comarca. A Catalunya tenim la *Llista Patró dels ocells de Catalunya*, mantinguda pel Comitè Avifaunístic de Catalunya (CAC) de l'Institut Català d'Ornitologia (ICO). Moltes comarques i parcs naturals també disposen de la seva llista patró pròpia.

L'objectiu d'aquestes llistes és tenir totes les aus del territori corresponent actualitzades segons passa el temps, designades amb una nomenclatura clara i única per a tothom, classificades en categories i ordenades taxonòmicament, de manera que l'estudi i el coneixement en resulti més fàcil. Per poder complir el seu objectiu, les llistes patró s'editen cada pocs anys d'acord amb els canvis i avanços en el coneixement avifaunístic i substitueixen a les dels anys anteriors.

Com ja hem dit, un dels objectius de la Llista Patró és designar les aus mitjançant una nomenclatura clara i única per a tothom: cada espècie té un sol nom científic (o linneà) i un sol nom català per evitar confusions. El nom científic (en llatí) és el mateix arreu del món, però el nom patró català és escollit per un grup d'ornitòlegs del país. Aquests experts en ocells trien un nom de tots els noms vulgars que té una espècie, ja que sovint els noms populars de les aus presenten nombrosos casos de sinonímia (dos o més noms diferents designen una mateixa espècie) o d'homonímia (dues o més espècies diferents es designen amb un sol nom). Normalment escullen el més usat i descriptiu. Però no sempre troben noms vulgars que reuneixin aquestes característiques de manera que moltes vegades el nom patró es tracta d'un nom vulgar modificat o completat amb un altre nom, o fins i tot, a vegades el nom patró és inventat pels mateixos ornitòlegs.

Aquest fet contribueix de manera significativa a la desaparició dels noms populars catalans de les aus, ja que el nom patró escollit, que es pot qualificar d'oficial, acaba substituint els noms vulgars en el vocabulari dels parlants. Això es deu a la important influència que tenen les llistes patró en els mitjans de comunicació, diccionaris o enciclopèdies i guies d'ocells que adopten el nom oficial català. Però sobretot, es deu al fet que antigament hi havia moltes persones (pagesos, aficionats, simples persones que vivien al camp o a pobles) que coneixien els ocells pels seus noms vulgars, però no els estudiaven; en canvi, actualment les persones que coneixen el nom dels ocells són ornitòlegs o aficionats experts i fan servir la Llista Patró o guies d'ocells que adopten els noms oficials. De manera que els únics que coneixen les aus acabaran designant-les amb aquests noms.

En la desaparició dels noms vulgars dels ocells, les llistes patró són el pitjor enemic ja que mentre la majoria de diccionaris conserven uns quants noms populars per a cada espècie d'au, les esmentades llistes, malgrat la seva necessitat per a l'estudi i el coneixement dels ocells sense confusions, inclouen únicament un nom per espècie.

Citem Francisco Bernis, que tot i ser un important ornitòleg espanyol també s'interessava per la seva llengua, i en el *Diccionario de nombres vernáculos de aves*⁶ explica que a les llistes patró de tots els països “*fué necesario abrirse camino a través de un rico acervo popular, seleccionando poco y desechando mucho, recurriendo también a nombres clásicos e inventando o acuñando bastantes voces para discriminar especies. Así que, en materia de listas patronas, en todas partes hubo que cocer las mismas habas*”.

El pas del món rural a l'industrial

Durant el procés d'industrialització del segle XIX van produir-se dins de Catalunya migracions del camp a la ciutat o a colònies industrials. La disminució de treballadors en el sector primari va començar a finals del segle XVIII amb l'aparició de les

---

⁶ BERNIS, Francisco, *Diccionario de nombres vernáculos de aves*, Gredos, Madrid, 1995. És un diccionari de noms populars castellans d'ocells, del qual en parlarem més endavant. En català però, no existeix cap diccionari de noms populars d'aus.

primeres fàbriques i ha anat augmentant fins els nostres dies, en que només ocupa el 3% de la força laboral.⁷

Antigament, la població que treballava al camp passava moltes hores en contacte amb la natura. Diàriament veien els ocells de la seva contrada i sentien els seus cants, i per tant feien ús dels seus noms locals. Però aquest patrimoni popular, no s'ha transmès de generació en generació a aquelles famílies que van migrar a la ciutat on la població no té contacte amb els ocells i per tant, no fa servir els seus noms.

Deixant de banda les migracions produïdes per la industrialització que han allunyat els treballadors de les aus, el mateix camp també ha viscut una revolució tecnològica que ha provocat un cert distanciament de l'home amb el seu entorn. Actualment, els pocs pagesos que queden, dalt de la cabina d'un tractor amb aire condicionat i la ràdio engegada, és impossible que tinguin els mateixos coneixements ornitològics que els seus pares o padrins.

Ens trobem doncs, en un moment crític en el qual la generació que coneix la natura del seu entorn immediat per pura tradició oral s'acaba, i les noves generacions interessades en la natura, en els ocells en particular, surten al camp amb guies i altres llibres, que habitualment només inclouen els noms oficials i els científics.

Aprofitem per afegir que les profundes transformacions que ha viscut el camp en els últims dos segles han comportat importants canvis en els paisatges i per tant en la flora i la fauna residents. Els pagesos, pastors i caçadors asseguren que hi ha espècies que han desaparegut totalment. La desaparició de diverses espècies d'ocells evidentment també provoca la pèrdua dels seus noms.

Les migracions del camp a la ciutat, la revolució tecnològica al camp i les profundes transformacions en el paisatge agrícola no només han contribuït a la pèrdua de noms locals d'ocells, sinó també a les altres designacions populars d'animals i a tota la terminologia popular relacionada amb el camp.

---

⁷ Dades extretes de l'Idescat.

RECULL DELS NOMS POPULARS

Aquest és el resultat del recull de noms que hem estat fent al llarg del Treball de Recerca. Hem ordenat les espècies alfabèticament pel seu nom oficial ⁸. Seguidament, hi ha tots els noms populars⁹ que rep cada espècie i, al costat de cadascun d'ells entre parèntesis hi ha el territori d'on prové el nom.

També hem intentat buscar l'etimologia dels noms i algunes mostres de frases fetes i refranys.

ABELLEROL, *Merops apiaster*

Aquest ocell té molts noms populars.

És insectívor i caça abelles, vespes, libèl·lules i petits escarabats en ple vol és per això que es coneix popularment com **abellerol** (Lleida, Penedès), **abellerola** (Girona, Delta del Llobregat, Penedès, Delta de l'Ebre), **abeller** (Pla de l'Estany, Lleida), **bellerol/a** (Sudanell, Lleida, Tarragona, Penedès), **betllerola** (Penedès), **belloter** (Lleida) i **abellola**.

També rep els noms de **miner** (Ponent), **griva americana** (Pla de l'Estany), **canadenc** (Lleida), **canadencia**, **pardal canadenc** (Lleida) i **canadiense** (Lleida) ja que l'aparició d'aquesta espècie a les terres catalanes va coincidir amb la construcció de les grans preses als rius del Prepirineu per una companyia hidroelèctrica originària de Canadà.

També s'anomena **pigot terrer** (Bages, Solsonès, Ponent) i **terrer** (Lleida). L'origen d'aquests noms prové dels talussos sorrencs i terrosos on fan els nius o bé en que als anys vint i trenta del segle XX, l'abellarol penetra terra endins a la Catalunya occidental, on ara és molt comú.

Erròniament és anomenat **oriol**, **auriol** i **oriolo** (Lleida), ja que és semblant a l'espècie *Oriolus oriolus* (oriol) en el tamany i en el color vistós de les plumes.

⁸ Seguint la última edició de la Llista Patró dels ocells de Catalunya.

⁹ Els noms populars han estat escrits tal i com els hem trobat als llibres o a la pàgina web. N'hi ha alguns que no segueixen les normes ortogràfiques de l'IEC.

És un ocell migratori que només el veiem en terres catalanes durant l'estació de l'estiu, per això rep el nom d'**estibarola** (Maresme).

Aquesta espècie viu a prop dels rius perquè necessita la presència de marges sorrencs per construir el niu. És per això que probablement rep els següents noms: **aiguarol** (La Selva), **rioles** (Anoia).

També és conegut popularment com **ocell de mal temps** (La Selva), **ocell de la pluja** (Maresme), **ocell de la mare de Déu** (La Selva), **sirena de mar** (Girona), **griva marina** (Pla de l'Estany), **músic de frares** (Pla de l'Estany), **pigot ferrer**, **pallarola** (Maresme), **criolles** (Tarragona), **papiol** (Maresme), **bigot** (Gironès) i **xarrupaire** (Albera).

Hi ha un refrany que exposa el seu costum insectívor que li dona el nom: *l'abellerol menja set vespes cada vol*.

ÀGUILA DAURADA, *Aquila chrysaetos*

La gran àliga dels Països Catalans rep noms molt similars els uns amb els altres: **àliga daurada** (Comarques Centrals), **àguila** (Camp de Tarragona), **àliga** (Ponent i Camp de Tarragona), **àguila reial** (Girona, Ponent), **àliga reial** (Ponent), **àguila negra** (Girona), **àliga negra** (Ponent), **àguila grossa**, **àliga grossa** (Ponent, Camp de Tarragona) i **agla** (Ponent).

Té les següents frases fetes: *ésser un àliga* (ser molt llest o intel·ligent); *veure-hi més que una àliga* (tenir molta perspicàcia); *ésser l'àliga* (ser molt bon coneixedor d'alguna cosa, dominar la cosa de què es tracta); *ésser l'àliga* (ser inmillorable "això és l'àliga, ja no podríem trobar res millor").

ALOSA VULGAR, *Alauda arvensis*

Aquesta espècie d'au rep noms molt semblants els uns amb els altres: **alosa** (Ponent, Tarragona), **alova** (Empordà, Maresme), **aloba** (Gironès), **aloua** (Baix Empordà, Pla de l'Estany), **aloia** (Ponent), **alouda** (Empordà), **loua** (Pla de l'Estany) i **losa** (Ponent, Tarragona, Penedès).

Es un ocell que prefereix els camps oberts als boscos i que passa molt de temps a terra, per això també rep el nom de **terrola** i **terrerol** (Lleida).

També és conegut com **calàndria** (Delta de l'Ebre) ja que es confon amb aquesta mateix ocell; **llauseta** (Alt Empordà), **titella** (Girona) i **xirlu** (Girona).

Hem trobat els següents refranys: *val més una alosa al plat, que una perdiu volant; a mitjans de març el sol ja fa ombra i ja canta l'alosa.*

ÀNEC COLLVERD, *Anas platyrhynchos*

Aquesta espècie rep alguns noms populars específics per la femella i uns altres pel mascle: la femella es coneix com **àneda** (Delta de l'Ebre), **àdena** (Delta de l'Ebre) i **ànega**. En canvi el mascle ho és amb aquests: **coll-verd** (Tarragona, Penedès, Delta de l'Ebre, Baix Empordà, Maresme, Ponent) i **culliverd** (Deltebre).

També es coneix com: **ànec del coll verd** (Solsonès), **ànic collverd** (Lleida, Ponent), **ànec** (Tarragona), **ànec coll-blau, coll-blau**, (Cubelles, Delta del Llobregat), **ànec d'aigua** (Girona, La Selva), **ànec de bosc** (La Selva), **ànet, ànec salvatge** (Solsonès, Ponent), **ànec gros** (Solsonès, Ponent, Pallars Sobirà), **ànic** (Lleida) i **ànec salvatge** (Albera).

A l'Empordà se l'anomena **tiró** ja que per cridar l'aviram i sobretot els ànecs es deia "Tirons!".

També és conegut com: **pato** (Delta de l'Ebre) i **collerot** (Ponent).

Té bastantes frases fetes: *fer l'ànec* (morir, vomitar); *tancar els ànecs* (dormir), *parlar com els ànecs* (parlar embarbussadament); *escanyar-se l'ànec* (masturbar-se).

ASTOR, *Accipiter gentilis*

És conegut popularment com: **falcó perdiguer, àguila pelomera** (Tarragona), **àguila gallinera** (La Selva), **falcó gros o perdiguer** (Girona), **astor galliner, miloca** i **miloca saliana**.

Pot rebre el nom d'**esparver perdiguer** (La Selva) i **esparver gros** (Maresme) ja que s'assembla molt a l'Esparver (*Accipiter nisus*) però és més gros.

AUFRANY, *Neophron percnopterus*

Aquest ocell de cos blanc rep els següents noms populars: **àguil blanca**, **àguila blanca** (Ponent, Solsonès), **àliga blanca** (Ponent, Camp de Tarragona); **miloca** (Ponent), **milopa**; **bobó** (Ponent), **corb marí** (Ponent), **àguila marina** (Ponent), **arpellot** i **bobó**.

Ja que és una au de la família dels accipítrids (com d'altres voltors), de la que és el representant amb menor envergadura (sobre 150 cm), rep els noms de: **voltor egipci**, **voltor petit**, **milana voltонера** i **moixeta voltонера**.

Quan una persona és poc fiada, va d'amagat i inspira recels es diu que és *un aufrany* i quan algú menja amb golafreteria es diu que *té el pap d'aufrany*.

BALLESTER, *Tachymarptis melba*

La part inferior blanca és l'origen d'alguns dels noms populars que rep aquesta espècie, com ara: **ballester de ventre blanc** (Girona), **falzia de panxa blanca**, **falcilla de panxa blanca**, **falciot de panxa blanca** o **falcillot de panxa blanca** (Margalef, el Priorat).

La major part dels seus noms populars són derivats de *falç*, ja que al·ludeixen a la forma corba de les ales, enmig d'un cos en proporció curt, tret que motiva la comparança amb aquestes eines del camp: **falzia** (Camp de Tarragona) o **falcia** (Sant Feliu de Guíxols, Baix Empordà), **falzida** (província de Lleida), **falcilla** (Delta de l'Ebre, Ponent), **falcillot** (el Priorat), **falçot** (Terres de Ponent); **falzia de muntanya**. També és conegut com a **ballester dels grossos** (Girona); **ballester muntanyenc**; **martinet** (Girona); **aucell de grop** (Llofriu, Baix Empordà).

BERNAT PESCAIRE, *Ardea cinerea*

Aquest ocell grisós de grans dimensions habita a les zones humides i s'alimenta bàsicament de peixos i insectes, és per això que els noms populars que rep són generalment de les zones humides del Principat: **bernat** (Delta de l'Ebre, Terres de Ponent), **picapedrell**, **pataquero** (Delta de l'Ebre), **bitó** (Girona, Maresme); **agró** (Girona), **garsa grisa** i **garsa reial** (Delta del Llobregat, Delta de l'Ebre, Ponent, Sant Pere de Ribes), **garsa** i **garsa pescaire** (Ponent), **capó d'aigua** (Girona), **bec pescaire** (Lleida), **pescaire** i **bernat de s'alga**, **garra-pescaire** i **picapedres**.

Cançoneta popular:

*Bernat pescaire,
tira't a l'aigua;
Pesca un peix,
menja't el greix.*

BLAUET, *Alcedo atthis*

És un ocell que viu als rius i estanys d'aigües netes i que menja peixos petits, insectes i larves aquàtiques. És per això que rep els següents noms: **aiguarol**, **pesquerola** (Montserrat), **martinet**, **martí pesacador** (Penedès), **martinet pescador** (Ponent) i **martinet** (Lleida).

Les seves tonalitats blavoses també han influït en els noms populars: **blavet o blaveta** (Ripoll); **blavenca**.

El nom d'**arner** (Ponent, La Selva, Lleida, Pallars Sobirà) o **arné** (Girona) prové d'una creença popular molt antiga i estesa segons la qual aquest ocell és incorruptible, posant-ne un exemplar dissecat entre la roba preserva les arnes. Com reporta Estanislau Vayreda, en la darrereria del segle XIX tothom creia en aquestes virtuts insecticides del blauet.

També és conegut popularment com **dormissó**, **botiguer** (Empordà, La Selva, Ponent, Delta de l'Ebre, Maresme, Pla de l'Estany, Osona), **amer** (Girona), (La Selva), **alcíó** i **colibrí** (Lleida).

BOSCARLA DE CANYAR, *Acrocephalus scirpaceus*

És un ocell típicament estival (arriba al mes d'abril i reprèn la migració des dels primers dies d'agost fins a la darrerria d'octubre) motiu pel qual se l'anomena **xitxarreta** (Delta de l'Ebre), **xitxarra**, **xixarreta de canyar** (Delta de l'Ebre)¹⁰.

Es coneix també com **tri-tri** (Girona) ja que el seu cant consisteix en estrofes grinyolants repetides dues o tres vegades i **tallarets** (Girona).

BOSQUETA VULGAR, *Hippolais polyglotta*

L'anomenen popularment amb els següents noms: **bosqueta** (gairebé a tot arreu), **bosquereta** (comarques gironines), **ronsarda petita** o **xica** (Sant Pere de Ribes, Penedès), **xitxaneta** ja que és un petit moixó.

Deguda a la seva alimentació a base d'insectes rep els següents noms: **mosqueta** (diverses poblacions de les comarques gironines i Maresme), **papamosques** i **pica-mosques**.

Aquesta espècie és semblant al rossinyol (*Luscinia megarhynchos*) i formen part del mateix ordre (Passeriformes). Aquest fet explica alguns dels noms populars que rep l'espècie: **bosqueta rossinyolenc** o **rossinyolera** (Maresme).

Hem trobat els següents refranys: *el verdet i la bosqueta tots dos vénen per l'abril i tots dos covaven un niu; la bosqueta ja n'és mort i en verdet encara és viu.*

BRUEL, *Regulus ignicapillus*

La gent el confon amb el Reietó (*Regulus regulus*) motiu pel qual adopta el seu nom i derivats d'aquest: **reietó** (Vall de Boí, Aiguestortes, Penedès, Delta del Llobregat), **reiet** (Alt Camp, Tarragona), **reiantí** (Girona), **reimoixó** i **rei petit** (Maresme). També se l'anomena **coroneta del rei** (Lleida, Ponent) degut als tons groguencs que té a la part superior del cap, que recorden a una corona.

¹⁰ Possiblement provenen de *chicharra*.

El seu plomatge que presenta tons groguencs també fa que se l'anomeni **safraner** i **safranet**, probablement noms derivats de *safrà*.

Arriba al Pirineu a l'hivern però s'escampa per tot el territori és per això que l'anomenen **fredolic** i **fredeluc**.

CADERNERA, *Carduelis carduelis*

Aquest ocell rep noms populars específics (només en una zona determinada) a cada territori del Principat de Catalunya: **cagarnera** (Delta de l'Ebre); **carderola**, **carderoleta** i **carderolina** (Terres de Ponent), **cardina** o **carlina** (comarques gironines), **cardalina** (Vall d'Aran, aranès), **cardenal**, **cardeneta**, **caderner**, **caderneta**.

Té les següents frases fetes: *agafar una cadenera* (agafar un encostipat); s'anomena *cadenera* a les persones que xerren molt i que són pretensioses.

Hem trobat els següents refranys: *quatre cadeneres, quatre rossinyols i un barret de palla per a tapar el sol; caralluts al ram, cadeneres passeu; per la Candelera es casen els ocells i les cadeneres*.

CARGOLET, *Troglodytes troglodytes*

Aquest ocell s'anomena popularment **ull de bou** (Maresme, Alt Camp, Empordà, Camprodon, Banyoles, Girona, Ponent, La Selva, Lleida, Tarragona, Penedès, Pla de l'Estany, Barcelonès), **oca de braçal** (Lleida), **fraret** (Lleida i Ponent), **esgallamentals**, **llufarda**, **roqueta**, **xec-xec**, i **bosqueret** (Albera) ja que viu als boscos.

En algunes zones de Catalunya (Priorat i província de Lleida) rep noms populars derivats de *rei*: **rei petit** (Pallars Sobirà, Ponent), **rei de la brasa** (Lleida), **reiet** (Montsant, el Priorat), **reietó** (Montsant, el Priorat).

COLOM ROQUER, *Columba livia*

Aquesta espècie d'au de la família dels coloms rep noms molt semblants els uns amb els altres: **colom** (el mascle), **coloma** (la femella) i **colomí** (el jove). A diverses localitats de la província de Girona és conegut com a **colom boscà**, **bizet** i **xixell** (Empordà). També és conegut amb el nom de **colom de carrer** ja que és l'espècie de colom més comuna a les ciutats i zones urbanitzades; **colom feréstec**; **colom de serra**; **colom salvatge**; **xixella**; **sisella**.

Té les següents frases fetes: *fer volar coloms* (il·lusionar-se inútilment); *ser un colom sense fel* (anar sempre amb bones intencions); *fer el colom* (vomitar); *ser bo per fer volar coloms* (peça de roba molt dolenta).

Hem trobat aquest refrany: *el colom menja or i caga plom* (és car de mantenir i no dóna guanys).

CORB, *Corvus corax*

Aquesta au rep noms molt semblants els uns amb els altres: **corb carnisser** (Garrotxa) i **corb carner** perquè s'alimenta de petits animals.

S'anomena **corba** o **corbas** (Gironès), **corbàs** (Ponent, Pallars Sobirà) i **corb gros** (Lleida) ja que és l'ocell més gran dels còrvids.

També es coneix popularment com **corc** (Gironès) i **caua** (Alt Empordà).

La majoria de frases fetes tenen significats pejoratius: *ser o anar negre com una caua* (ser molt morè o anar molt brut); *més negre que un corb* (cosa molt negra); *pic de corb!* (exclamació antiga de sorpresa o d'enuig); *cria corbs i et trauran els ulls* (es diu contra els desagraïts); *corbs amb corbs no es piquen* (els dolents no es fan mal entre ells); *no pot ser el corb més negre que les ales* (quan ja ha passat el pitjor no s'ha de témer un mal més gros); *del mal que fan els llops, molt se n'alegren els corbs* (la mala gent s'alegra i s'aprofita dels mals), *de mal corb, mal ou* (persones o coses dolentes, conseqüències dolentes).

COTORRA DE KRAMER, *Psittacula Krameri*

Aquest ocell és originari d'Àfrica i del sud d'Àsia i no fa gaires anys que s'ha distribuït per altres parts del món, és per això que només hem trobat un nom popular: **cotorra de collar** (Maresme). Aquest nom fa referència al plomatge que té al coll, que recorda un collar.

COTORRETA DE PIT GRIS, *Myiopsitta monachus*

Aquest ocell és originari d'Amèrica del Sud, però recentment ha colonitzat diferents llocs d'Europa i Amèrica del Nord, a partir d'individus escapats de la captivitat, ja que és comuna com a mascota. És per això que només hem trobat dos noms vulgars: **cotorra argentina** (Maresme) i **cotorra gris** ja que es caracteritza perquè té la part alta del pit i el front de color gris.

COTXA FUMADA, *Phoenicurus ochruros*

La cua rogenca és el tret físic més destacat d'aquest ocell de plomatge negre. Diverses localitats de la província de Lleida i de la província de Girona anomenen aquesta espècie amb noms populars que fan referència als tons vermellosos de la cua: **cul-roja** i **cul-roig** (Berguedà, Olot, Parc Natural de la Serra de Montsant), **cua-roja** (Empordà, Girona i Ponent) i **cua roig** (Terres de Ponent, Girona, Camprodon), **cua-roí** (Ponent) **cul-roia** (la Vall de Bohí, Aiguestortes, Pallars Sobirà, Ponent i Parc Natural del Montsant), **cul-roget** i **cul-rogeta** (Ponent), **curroi** i **curroia** (Pallars Sobirà); **cuga-roí** (Terres de Ponent), **cueta-roja** (Ponent) i **cul-rogenc** (Ponent).

També rep noms vernacles referits al plomatge negre de la resta del cos: **carboner** (Pla de l'Estany, Girona, Alt Empordà, Banyoles, Lleida); i **barbanegre** (Cubelles i Penedès); **fumat**, **fumada** i **fumadeta** (El Priorat, Vimbodí i diverses localitats de les Terres de Ponent). I fins i tot alguns que inclouen les dues característiques anteriors: **cua-roja cendrosa** i **cul-roig calderer**.

També és coneguda amb altres noms populars: **rossinyol de muralla** (La Garrotxa i Girona), **rumia** (Girona), **cotxa** (Palamós, Tarragona, Penedès) i **cagamànecs**

(Maresme). Aquest últim, el reben també altres espècies d'aus, i fa referència al fet que l'ocell defecava sobre sobre les mànegues de rec o els mànecs de les eines que els pagesos havien deixat plantades a la terra mentre no les feien servir.

Altres noms populars són: **barracaire**, **bitxac gros** (Girona), **cavafangues** (Lleida) i **adeth nere** (Vall d'Aran, en aranès).

*L'aire era escàs i la diada llorda,
el sol ja començava a fer caliu;
a l'entreforc d'una prunera borda
una cotxa fumada feia el niu.*

Poema de Josep Maria de Sagarra, "Elvira", *El mal caçador*.

CUCUT, *Cuculus canorus*

És un moixó de cant estrident, que es menja els ous dels altres nius i n'hi pon de seus. És conegut popularment com: **carrau** (Baix Empordà), **cuech** (Girona), **cuiul** (Girona), **guió de tórtera** (Delta de l'Ebre), **nopuc** (Lleida), **cuco**, **cucuc**, **cucurulla**, **cuc**, **xeixa**, **críol**, **garsa groguera** i **capcul**.

Té algunes frases fetes: *fer cucut* (dit d'un caçador que no ha caçat res); *fer com el cucut* (tenir un sol fill); *cantar el cucut a la pastera* (haver-hi misèria en una casa); *ser un cucut* (ser un marit cornut). També té refranys: *si per l'abril el cucut no fa piu-piu, o és mort, o és viu, o sent mal estiu; al temps del cucut, al matí moll i al vespre eixut; el cucut arribat, nascut el blat; pel març i l'abril el cucut surt del niu, però, si hi ha neu, no el veureu.*

CUERETA BLANCA, *Motacilla alba*

Com totes les altres cueretes també és anomenada: **pastoreta** (Maresme, comarques gironines, Terres de Ponent, Tarragona), **pastorella** (diverses localitats del Camp de Tarragona, de Ponent i de les comarques de la província de Barcelona), **pastorilla** (Ponent, Camp de Tarragona) i **pasterulla** (Ponent). L'anomenen amb noms derivats de *pastora* perquè sol passejar-se entre els ramats per capturar insectes que els animals aixequen en caminar. També hi ha altres noms

compartits amb les altres cueretes, com ara: **senyoreta** (Maresme), **cacauet** (Delta de l'Ebre), **cuscueta** (comarques gironines, Maresme), **cueta** (Maresme i comarques gironines, Ponent) i **cuera** (Maresme). Tots aquests són diminutius ja que fan referència a les petites dimensions de les cueretes i són derivats de cua ja que la tenen molt llarga; **pascueta** (Maresme), nom probablement nascut de la fusió dels noms populars *pastoreta* i *cueta*.

És un ocelllet que es caracteritza per tenir la part de sota de color blanc. Aquest tret característic és l'origen de molts dels seus noms populars: **pastorella blanca** (Penedès, Tarragona, Comarques Centrals), **pastorilla blanca** (Ponent); **cacauet blanc** (Delta de l'Ebre); **cueta blanca** (Comarques Gironines).

També l'anomenen **cuereta** (Comarques Gironines), **pastorell** (Empordà), **cotxa de mar** (Palamós), **cònic** (Girona), **cuallarg** (Bescanó, Girona), **pastoreta cuturnera** (Girona), **cuturneta** (Girona); **titin**, **titina**, **passorella** i **cueta de frare**.

Pastorilla grisa (la Vilella Alta, El Priorat) i **piula grisa** són noms que es deuen al color gris del mantell de l'ocell; **mixonet del fred** (localitats perifèriques a la plana de Lleida on l'espècie és especialment hivernant), **coella** (Alt Empordà) i **gafarda**.

*Pastorella, pastoreta,
misteriosa senyoreta
esvelta, elegant, coqueta
que pastures, d'etiqueta,
al jardí, el camp, la placeta
sacsejant cap i cueta.*

Paràgraf d'un poema de Celdoni Fonoll, *Veus d'ocells*.

Frases fetes: *caminar de cueta* (manera de caminar de les persones que van a pas petit i de pressa); *menjar com una titina* (menjar molt poc); *lleuger com una titina* (persona o animal que va molt lleuger).

CUERETA TORRENTERA, *Motacilla cinerea*

Com totes les altres cueretes també és anomenada: **pastoreta**, **pastorella**, **pastorilla** i **pasterulla** (Ponent). L'anomenen amb noms derivats de *pastora* perquè sol passejar-se entre els ramats per capturar insectes que els animals aixequen en caminar. També hi ha altres noms compartits amb les altres cueretes, com ara:

senyoreta (Maresme), **cacauet** (Delta de l'Ebre) referint-se a les petites dimensions de les cueretes; **cueta** (Ponent, Pla de l'Estany) i **cuera** citen la llarga cua. També s'anomena **pascueta** (Maresme) l'origen del qual prové de la fusió dels noms populars *pastoreta* i *cueta*.

És un ocellet que es caracteritza per tenir la part de sota de color groc. Aquest tret característic és l'origen de molts dels seus noms populars: **cacauet groc** (Delta de l'Ebre), **cascueta groga**, **cuscueta groga** (Maresme), **cuera groga** i **cueta groga** (Girona), **pastorella groga** (diverses localitats del Camp de Tarragona, Berguedà), **pastoreta groga** (Pallars Sobirà, Camp de Tarragona, Girona), **pastorilla groga** (Lleida) i **pascueta groga**.

També és coneguda amb els noms: **cuereta d'aigua**, **cacauet torrenyer** (Delta de l'Ebre), **xurric de pas** (el Creixell, Tarragona) i **pastorella de país** (Vilafranca). A la zona de Vilafranca se l'anomena així ja que hi cria i es veu durant tot l'any, en canvi, al Creixell se l'anomena *xurric de pas* ja que només s'hi està temporalment.

...quina delícia de gemec

desvetlla el pit groguenc de la cuera...

Josep M. de Sagarra "Dels llops als àngels", *El poema de Montserrat*

DUC, *Bubo bubo*

La gran majoria dels seus noms provenen de la zona de Ponent: **bobo** (Ponent), **bubo** (Ponent), **duc reial** (Ponent), **higón** (Ponent), **dúgol** (Pallars Sobirà i Lleida), **dugo** (Ponent, Montsant, El pont d'Armentera i El Priorat) i **gran Duc** (Ponent, Collserola, Albera i Maresme).

Sovint es pot confondre amb el gamarús (*Strix aluco*) i el mussol (*Athene noctua*) raó per la qual adopta el seu nom popularment: **gamarús** (La Selva), **buo** (Vall de Boí i Aigüestortes), **mussol marí**, **mussol gros d'orelles**. Amb el Gamarús també comparteix els noms següents: **craber** (Vall de Boí i Aigüestortes), **gaús**, **gahús**, **dúbol** i **cabrota**.

També s'anomena **brúfol**, **soriguer** (Girona), **bubú**, **bobó**, i **duc gran**.

Té un refrany que fa referència al sedentarisme (no és visible, no canta i no migra) que el caracteritza: *per Sant Lluç ve el caçaranyes i se'n va el duc*.

DURBEC, *Coccothraustes coccothraustes*

El bec fort i gros del moixó, que pot exercir una pressió de mossegada de 45 kg, fa que aquest sigui un granívor especialitzat capaç d'extreure llavors de dins de pinyols difícils de trencar com, per exemple, els de les cireres. És per això que els seus noms al·ludeixen a aquesta característica: **bec de ferro** (La Selva, Girona), **becdur** (Penedès), **durabec** (Gironès, Pla de l'Estany), **torbec**, **trencapinyons** (Gironès), **trencapinyols** (Albera), **trencapinyes**, **trencaolives**, **trencaulives** (Lleida, Ponent, Montsant, El Priorat), **bec de plata** i **bovera** (Penedès).

ENGANYAPASTORS, *Caprimulgus europaeus*

Comparteix molts noms populars amb el Siboc perquè la gent no els distingeix: **siboc** (Girona, Lleida, Montsant, Delta de l'Ebre, el Priorat), **xiboc** (Maresme) i **saboc** (Lleida, Ponent, Montsant i el Priorat).

Entre els mesos de març i abril la femella fa un niu vora el terra, motiu pel qual rep els següents noms: **covatterra** (Pallars Sobirà), **covaterrer**, **covaterres** (Berguedà) i **cava-turra** (Ponent).

En algunes zones se l'anomena **cagamànecs** (Maresme) pel seu costum de deturar-se sobre el mànec dels estris dels pagesos (forques, aixades, ...) i deixar-hi les seves deposicions.

En referència a la seva gran boca, rep els noms de **bocatxo** i **papavents** (La Selva).

També és conegut com a **xuclacabres** (La Selva), **cabres** (Lleida) i **cabrer** (Pallars Sobirà i Ponent) degut a la creença equivocada de que xucla la llet de les cabres.

Altres noms que rep són: **enganapastors**, **correu** (Vilafranca), **escloper** (Berguedà i Ponent), **gallineta-cega** (Ponent), **escolper** (Alt Urgell).

Hi ha una dita popular que reflecteix el caràcter de l'ocell: *sembla un saboc* es diu dels badocs que no s'adonen de res. També té una frase feta: *fa com l'enganyapastors*, dit d'algú que quan s'està a punt d'agafar-lo fuig i no se'l pot atrapar.

ESPARVER VULGAR, *Accipiter nisus*

Juntament amb l'Astor (*Accipiter gentilis*) són les dues espècies del gènere *Accipiter* que habiten en terres catalanes. Les dues espècies són molt semblants però l'Esparver és més petit, per això rep noms en diminutiu: **moixet** (Girona), **muxet** (Girona), **astoret** (Maresme, Ponent, Pallars Sobirà), **esparver petit** (Maresme), **esparver negret** (Tarragona), **esparaver negret** (el Priorat), **esparver petit**, **miloca petita** i **mirleta** (Ponent).

També se'l coneix com: **esparaver**, **esparver de quatre cuixes** (Girona), **esparaver de quatre cuixes** (el Priorat), **falcó de les quatre cuixes** (el Priorat), **falcó torter**, **falcó de tords**, **falcó torter**, **aligot astor** i **pardalenc** (Lleida).

Té algunes frases fetes: *té les ungles més llargues que un esparver* (es diu de qui és aficionat a prendre el dels altres); *quin esparver!* (persona molt llesta i difícil d'enganyar); *Granollers és l'esparver del Vallès* (perquè absorbeix tot lo dels pobles veïns); *té ulls d'esparver* (ulls de mirada intensa i penetrant). També té refranys: per Sant Urbà agafa l'esparver i ves a caçar; *pel gener, no hi ha esparver perdíguer*.

ESTORNELL NEGRE, *Sturnus unicolor*

Aquesta espècie d'ocell ocupa la meitat sud del Principat de Catalunya, per això els noms populars que rep són de localitats del sud: **astornell** o **austornell** (Delta de l'Ebre, Terres de Ponent, Tarragona); **pujolet**, **rixard** i **tord** (Terres de Ponent); **ocellot negre** (Margalef, el Priorat); **estornell** i **estornel**.

FALCIOT NEGRE, *Apus apus*

Aquesta au és coneguda amb els següents noms vulgars: **falciot** (Ponent, Alt Empordà), **falziot** (Alt Empordà), **falzia** (Comarques centrals), **falcia** (Sant Feliu de Guíxols, Baix Empordà), **falzida** (Ponent), **falzilla** (diverses localitats de la província de Tarragona, Ponent, Delta de l'Ebre), **falzina**, **fanzilla** (Ponent), **falzia reial**, **falzillot**, **falcillot** (Tarragonès), **falçot** (Ponent); **magall** (la Selva, Girona, Maresme). Els noms anteriors (*magall* i derivats de *falç*) al·ludeixen a la forma corba de les ales, enmig d'un cos en proporció curt, tret que motiva la comparança amb aquestes eines del camp.

També és anomenant **martinet** (Alt Empordà), **oreneta negra** (Girona), **oreneta de pagès** (Girona), **fusella** (La Selva, Girona), **aucell de grop** (Llofriu, Baix Empordà) i **girapedaços** (Girona).

Té els següents refranys: *pel juny, falciots a muntanya i falzies a la plana; si la tórtora crida i el falciot també, no paris batuda, que el temporal ve.*

FALCÓ PEREGRÍ, *Falco peregrinus*

Aquest ocell es coneix popularment com: **falcó pelegrí** (Ponent, Comarques Centrals), **falcó reial** (Delta de l'Ebre) i **falcó** (Ponent, Comarques Centrals, Delta de l'Ebre); **menjagallines**. Deguda la seva semblança amb l'Esparver (*Accipiter nisus*) és anomenat erròniament: **esparver** (Ponent), **esparver blau** (Ponent) i **esparver dels escarabats** (Girona). També se'l designa **astoret** ja que és semblant a l'Astor (*Accipiter gentilis*), però de mides reduïdes; **tagarot**, **esmerla** i **esmirle**.

Té alguns refranys: *al bon caçador jove, a la garsa, i al vell al falcó; per la Mare de Déu de març, falcons per totes parts i, si no els veus venir, prepara't a partir.*

També té frases fetes: *donar o falconada* (escometre a algú, apoderar-se de quelcom); *ésser un colom pel falcó* (ser un perdut).

FLAMENC, *Phoenicopterus ruber*

Els seus noms populars fan referència als colors blanc, rosa i vermell del plomatge: **àlic roig** (Maresme, Penedès, Bages) que era el nom oficial de l'espècie fins a finals del s XX, tot i que ho deia poca gent i **àlic rosat**. També s'anomena amb la transcripció del nom científic: **fenicòpter**.

Frase feta: *avui la lluna fa el flamenc* (fa el ple).

FREDELUGA, *Vanellus vanellus*

Aquest ocell rep molts noms populars. És una au que arriba amb el fred, la seva presència és senyal de fred; a causa d'aquest fet entenem l'etimologia d'alguns dels seus noms vernacles: **fredulega** o **ferdulega** (Penedès i Camp de Tarragona); **fredeluga**; **fredeluca** i **fredeluc** (Banyoles); **fredoleca** i **fredolec** (Palafurgell); **fredolia** (Ponent); **animal de fred**.

El tret característic d'aquest ocell és el plumall al cap o cogulla/cuculla per això rep molts noms populars que fan referència a aquesta característica. Per distingir aquesta espècie de la *Galerida cristata* se li afegeix l'adjectiu marina o marinera provinent de l'hàbitat d'aiguamolls, llocs humits, i, a vegades, la vora del mar: **cogullot** (Igualada), **cogullet** (Penedès), **cogullada marinera** (Montsià), **cogullada marina** (Camp de Tarragona, Ponent), **cucullada marina** (Ponent, Tortosa), **cregullada marina** (Ponent), **garsa marina** (Comarques centrals) i **marinera** (Delta de l'Ebre).

Alguns dels noms que rep fan referència a les tonalitats verdes del mantell i el dors de les ales: **verdolaga** (Torredembarra); **pebret** (Penedès, àmbit metropolità), **pebré** i **pebrè** (Penedès) podrien tenir relació amb el color verd del pebre. En canvi el nom de **viuda** (Delta de l'Ebre) es deu a la negror del pit, pili, plumall i banda final de la cua.

Flare (Girona) i **fraret** (Baix Llobregat) possiblement es deuen a la comparació del plumall amb la caputxa de l'hàbit dels frares o el color blanc i negre de l'hàbit d'ordes religioses com la dels dominicans.

També és anomenada **pigre** (Rosselló), **pigre hupat** (Girona) que és possible que provingui de l'adjectiu llatí PIGRU-A, 'peresós,-a' (català antic 'pigre,-a'), i seria la causa de la lentitud del seu batement d'ales. El segon nom porta l'adjectiu *hupat*, possible adaptació del francès 'huppé' (emplomallat).

També l'anomenen **gallet** (Ponent), **paperuda** (Maresme), **capellina**, **jua**, **juia**, **nyivit**, **xudia**, **jodia**, **divuit**, **papellina**, **pigrícia** i **merita**.

Té els refranys següents: *quan veigues la cucullada marina per l'horta, entra llenya, fes foc i tanca la porta; fredeluga a l'octubre, neu segura; quan la merita va per l'horta, fes foc i tanca la porta*. Tots aquests refranys anuncien l'arribada del mal temps i del fred, que s'associa amb l'arribada d'aquest ocell.

*... als camps la fredeluga
no troba el fred tan dur
ni tan fosques les albes
si el vent bufa per tu.*
Miquel Desclot, *Cançó de bressol*

GAFARRÓ, *Serinus serinus*

Aquest moixó és conegut popularment com a: **moxarnet**, **xurrebí**, **xerrubí** i **xerribí** (Maresme); **canari** (Lleida), **canari bord** (Girona), **canari de muntanya** (Girona) ja que és parent del canari; **garrafó**, **gabarró** i **guifarró** (Ponent); **verderol** (Ponent i Delta de l'Ebre) i **verderolet** (Ponent) esmentant el seu principal color.

Frase feta: *més petit que un gafarró*.

GAIG, *Garrulus glandarius*

S'anomena **cridaner** (Lleida, Ponent) i **crídol** (Ponent) pel seu característic cant.

També és conegut popularment com: **gai** (Vall de Boí, Aigüestortes, Ponent, Pallars Sobirà), **gatx** (Vall de Ridaura, Girona), **gatxo** i **gait** (Gironès).

Frase feta: *està sec com un gaig* (quan algú està molt prim). També és dit d'algú que és molt xerraire i cridaner.

Refrany: *pel maig, floreix el faig i canta el gaig.*

GALL FER, *Tetrao urogallus*

És un ocell de l'ordre dels gal·lifomes per això tots els seus noms populars són variacions de *gall*. Normalment van acompanyats d'un adjectiu que fa referència el seu hàbitat (els boscos) o a la seva condició de salvatge (o fera): **gall** (mascle, Cerdanya, Aràns, Ponent), **gai** (Ponent), **gallina** (femella, Terres de Ponent), **urogallo** (Ponent), **polla fera** (femella), **gall de bosc** (València d'Àneu, Ponent, Alt Urgell), **gall silvestre** (Girona), **gall salvatge** (Ponent, Pallars Sobirà, València d'Àneu i Girona), **gallina salvatge** (femella, Durro), **indiot salvatge** (Girona), **gall ferot** (Duro, Alta Ribagorça, Ponent), **gallina fera** (femella, Durro).

GAMARÚS, *Strix aluco*

Aquest ocell rep molts noms populars. El tret que millor el caracteritza és el seu crit, per això molts noms vulgars hi fan referència. Es tracta d'un estrany udol tètric i tremolós que s'assembla al bel (crit) de les cabres per això rep molts noms populars que són derivats de *cabra*: **cabrota** (Alt Pirineu i Aran, Ponent, Comarques Centrals, Àmbit Metropolità, Penedès, Camp de Tarragona), **cabrot** (Conca de Barberà), **cabrerot** (Anoia), **cabralòs** (Priorat), **cabrassa** (Alt Urgell, Cerdanya), **cabreta** (Baix Llobregat), **cabra fera** (Ponent), **cabra boja** (Baix Llobregat, Anoia, Pla de Manlleu), **cabra boc** (Penedès), **cabrer** o **craber** (Ponent, Alta Ribagorça). I derivats de *bel* (crit de les cabres): **begalot** (Alt Pirineu i Aran, Ponent), **bigaleu** (Alt Urgell), **bagaleu** (Ponent, Andorra), **baladrer**, **baladrau** (Ponent, Pallars Sobirà, Andorra), **baladreu**.

En canvi, a l'Alt i Baix Camp són partidaris que el crit del gamarús és semblant al cant d'un gall, per això li diuen **gall carboner**. L'adjectiu *carboner* pot ésser un sinònim de bosquetà, això és, propi del bosc, que és on treballaven aquells que feien carbó vegetal.

A causa de la semblança amb l'òliba (*Tyto alba*) i el mussol (*Athene noctua*), rep noms populars que també reben aquests: **sibeca** i **xibeca** (Lleida), **miloca**, **cabeca**, **babeca**, **meuca**, **òliba**, **xut** i **xuta**, **mussol** (Camprodon).

També se li atribueixen alguns noms que s'utilitzen en sentit despectiu: **gamarús** (a la Cerdanya, Baix Empordà, Solsonès, Baix Llobregat, Barcelonès, Garraf, Maresme). Al Vallès Oriental, a Osona i a l'Alt Empordà l'anomenen **ximple**, **curt de gambals**, **toix**, **aturat**, **dropo** que volen dir estúpid.

També es coneix com **agaús** i **gaús** (Camp de Tarragona) que segons Coromines són d'origen preromà.

Al Berguedà, al Bages i a La Selva (Girona) l'anomenen **busaroca**, que vol dir beneit, i els seus derivats **baseroca**, **besaroca**, **bisaroca**. A Osona es diu **bujaroca**.

Altres noms populars són: **caro**, **garo** (Baix Ebre), **usarac** (Bages), **dúvol** i **trabalqueu**.

Quan algú és molt estúpid, toix i bestiota es diu que és un *Gamarús* i quan alguna persona és molt badoca i beneita es diu que és una *bisaroca* o *busaroca*.

*Allà la busaroca té l'hostatge,
ara és el temps que hi sol passar el falcó...*
Josep M. de Sagarra, "Sal i argelagues", *El mal caçador*.

GARSA, *Pica pica*

Aquesta espècie és coneguda popularment amb els noms de **garsa francesa** (Lleida), **garsa marinera** (Girona), **margot** (Girona) i **pepe** (Palamós, Baix Empordà).

Les seves frases fetes tenen connotacions negatives: *donar garses per perdius* (enganyar, ensarronar); *ésser més lladre que una garsa* (ésser un lladregot); *xerrar més que una garsa* (xerrar molt); *fer la garseta* (fer-li la guitza, la punyeta a algú).

Refranys: *en temps de farsa, el corb diu negra a la garsa; a la dona i a la garsa, lo que diguis a la plaça*.

GAVIÀ ARGENTAT, *Larus michahellis*

Aquesta espècie és coneguda popularment com a **gavià**, **gavilà** (Delta de l'Ebre i diverses localitzacions del Camp de Tarragona), **gavilà de mar** (Girona), **galivà** (Torredembarra). Al Maresme anomenen **pardo** i **parda** als gavians joves. També l'anomenen **ocell de Sant Joan**. Per confusió amb la gavina vulgar (*Chroicocephalus ridibundus*) és anomenat **gavina** i **gaviota** (comarques gironines i Camp de Tarragona).

GAVINA VULGAR, *Chroicocephalus ridibundus*

És coneguda com a **gavina riallera**; **gavina** a gairebé tot el territori català, **galiva** (Camp de Tarragona); **gaviota** (Penedès; per la influència del castellà) i erròniament anomenada **gavià** per la seva semblança amb aquesta espècie).

Refranys: *si pel gener la gavina va per l'horta, fes foc i tanca la porta; quan la gavina fa el cargol, mestral remou.*

GRALLA DE BEC GROC, *Pyrhocorax graculus*

Aquest ocell negre amb el bec groc viu als Pirineus, per això els noms populars que rep provenen de les altes comarques gironines i de les Terres de Ponent. A Girona l'anomenen: **cornella de bec groc**, **graula**, **garrula**, **cucala**, **caua** (Alt Empordà). A Ponent s'anomena **cigala** i **cigarra** (Ponent) ja que a l'estiu s'alimenta de petits insectes. També s'anomena **gralla** (Ponent, Girona).

GUATLLA, *Coturnix coturnix*

Aquesta espècie d'au rep noms molt semblants els uns amb els altres: **guàtlera**, **guàtlera** (Alt Camp, Baix Empordà, Tarragona), **gotlla** (Alt Camp, Ponent, Alt Empordà, Baix Empordà, Pla de l'Estany, Berguedà, Penedès, La Selva, Garrotxa, Albera), **gòtlara** (La Selva), **gòtlora** (La Selva), **gótlora** (Gironès), **gualla** (Lleida), **gòtlera**, **gual·la** o **guala** (Delta de l'Ebre), **guatlla rodona**, **golla** (Berguedà) i **marroquet** (Lleida).

A la Plana de Lleida canta "set per vuit, set per vuit", i en canvi, en altres llocs de Catalunya "blat segat, blat segat".

Refranys: *any de guatlles, any de blat; quan l'octubre va a la fi, tords i guatlles són aquí.*

Frase feta: *ser més tonto que una guatlla mirant-se a l'espill* (ser un beneit).

LLUER, *Carduelis spinus*

Aquest moixonet és anomenat **llua** i **llueret** (Ponent, el Priorat); **verdolet capnegre** que fa referència a la coloració negra del cap sobre un fons verd groguenc.

Frase feta: *ser un lluer* (ser beneït, curt de gambals).

... i no es veu el lluer ni el verderol...
Josep M. de Sagarra, *El mal caçador*

MALLERENGA BLAVA, *Parus caeruleus*

Com totes les altres mallerengues és anomenada: **mallerenga** (Maresme), **marllenga**, **mallenga**, **marellenga** (Alt Empordà), **mallerenga primavera**, **primavera** (Ponent), **estiverola** (Alt Empordà), **ferreret** i **ferreter**, (noms que fan referència al cant de les mallerengues ja que és com el dring metàl·lic que es produeix quan es bat ferro), **xinxarella** (Ponent, Solsonès), **tintipella**, **tintipera** (Ponent), **txitxipereta** (Ponent), **capellana** i **rei** (Camprodon, Girona).

Però també hem recollit noms populars específics d'aquesta espècie, com ara: **primavera blava** (Ponent, Girona, Alt Camp, Penedès) l'adjectiu blava li ve donat per les ales, el capell o coroneta i la cua de color blau; **estiverola petita** (Maresme) en contraposició a la mallerenga carbonera (*Parus major*) que és més gran; **garseta de muntanya** (Priorat).

També és coneguda com **rabinat** (província de Barcelona), per la conducta més o menys agressiva que presenta a l'ésser atrapat per les teles.

MALLERENGA CARBONERA, *Parus major*

Com totes les altres mallerengues és anomenada: **mallerenga** (Osona), **marllenga**, **mallenga**, **marellenga** (Alt Empordà), **primavera** (Girona, Ponent, Camp de Tarragona), **totestiu** (Girona), **estiverol** i **estiverola** (Girona), **xinxarella** (Ponent, Solsonès), **xitxipera** i **ximximpera**, **tintipella**, **tintimpel·la**, **tintimpera** i **tintipera** (Ponent), **ferreret** (Lleida) que fa referència al cant de les mallerengues que té un dring metàl·lic com si es produís batint ferro; **capellana** i **rei** (Camprodon, Girona).

Però també hem recollit noms populars específics d'aquesta espècie, com ara: **carbonera** (Vall de Boí i Aigüestortes), **cantimpera** i **cantimpeira** (Lleida), **primavera de ratlla** (Penedès) fent referència a una inconfusible ratlla negra al pit; **mallerenga grossa**, **estiverola grossa** (Maresme) ja que és la més gran de totes les mallerengues; **ricadama**, **picampalls** (Ponent) i **senserí** (Aiguabarreig).

Frase feta: *parlar (o xerrar) com una mallerenga* (xerrar molt).

MALLERENGA CUALLARGA, *Aegithalos caudatus*

És coneguda popularment com: **senyoreta** (Garrotxa, Ponent), **cuallarg** (Girona, Olivella, Penedès), **cueta llarga**, **primavera cuallarga** (Tarragona, Penedès), **xarret** (Tarragona), **capellanet** (Terres de l'Ebre), **marllenga** (Albera).

MARTINET BLANC, *Egretta garzetta*

A causa del seu bec negre se l'anomena **pàtxera de bec negre** (Delta de l'Ebre) i **pàixera de bec negre**. I degut al seu plomatge blanc se l'anomena **capó blanc** (Alt Empordà), **agró blanc** (Girona).

També se'l denomina **martinet** (Girona), **agret** (Tarragona, Penedès, Roses), **martinenc** (Delta del Llobregat), **pàixera** (Delta de l'Ebre), **pàixera grossa**, **pàtxera**, **garsota** (Delta de l'Ebre), **garsa** (Ponent), **garsa blanca**, **garseta blanca**, **patxera** (Ponent), **infermera** i **oroval**.

MASTEGATATXES, *Ficedula hypoleuca*

La majoria de noms locals que hem obtingut d'aquest ocell es refereixen a la seva alimentació basada en fruits i insectes: **papafigues** (diverses localitats de les Terres de Ponent com Sudanell, Alt Camp, Tarragona, Parc Natural de la Serra de Montsant); **menja-figues** (Alt Camp, Tarragona, Olot), **beca-figues** (la Selva, Girona) i **figuerol**; **menja-mosques** (Delta de l'Ebre) i **pica-mosques**.

També és conegut amb noms derivats de 'blanc', color de les parts inferiors i la taca frontal just sobre del bec: **blanqueta** (Terres de Ponent) i **blanquillo**.

A Olot és conegut com **tuiit**.

Frase feta: *ets un mastegatatxes* (persona que sempre remuga, que en tot troba què dir).

Mastegatatxes sembla que deu al nom al soroll que produeix en tancar el bec quan atrapa un insecte, soroll que, altrament, és propi de tots els moixons d'aquestes espècies.

MERLA NEGRA, *Turdus merula*

Els noms vernacles que designen aquest ocell són molt semblants els uns en comparació dels altres, però hi podem observar petites diferències: **merla** (referint-se a mascles i femelles; a quasi a tot arreu: Maresme, Girona, Camprodon, Lleida, Delta de l'Ebre, Tarragona...) o bé **merla** (les femelles) i **merlot** (els mascles) i **merlí** (el juvenil) al Priorat, Maresme i diverses localitats de les comarques gironines; **mirla** i **mirlot** (La Jonquera, Alt Empordà); **mèl-lera**; **mèrlera**; **merla parda** (les femelles) i **merla del bec groc** (els mascles, ja que el color del bec és diferent del de les femelles).

Per la semblança que té amb el tord (*Turdus philomelos*) i la griva (*Turdus viscivorus*), ocells de la mateixa família que la merla negra (Turdinae) i el mateix gènere (Turdus), també se l'anomena **tòrdera**, **tord**, **torda**, **torda negra** i **griva negra** (Terres de Ponent).

Frase feta: *agafar una merla* (emborratxar-se).

MOSQUITER COMÚ, *Phylloscopus collybita*

La majoria de noms populars que rep aquest ocell de mides petites són diminutius: **pinsanet**, **sit** i **verinet** (Ponent); **futa** (Camp de Tarragona); **puça** (Penedès); **bosqueta** (Comarques gironines) ja que és un moixó de boscans; **bobareta** (diverses localitats de la província de Barcelona); **agafa-mosquits**, **mosquiter**, **menja-mosques**, **mosqueta** (Ponent), ja que s'alimenta d'insectes; **mosquiter groc petit** (Vall de Boí i Aiguestortes, Maresme), ja que és de color groc ; **caganaps** i **ocell de femer** (Gironès); **ullet de bou** (Priorat) i **ull de bou** (Maresme, la Selva, Girona, Ponent).

MUSSOL COMÚ, *Athene noctua*

Molts dels seus noms coincideixen amb els de l'Òliba (*Tyto alba*) i el Gamarús (*Strix aluco*) ja que tots són rapinyaires i sovint causen confusió: **mussol** (Maresme, Lleida, Tarragona, El Priorat), **babeca** (Pla de l'Estany), **bebeca**, **sibeca**, **xibeca** (Girona), **meuca** (Berguedà, Pallars Sobirà i Lleida), **xut** (Lleida), **mifa**, **òliba**, **olib**, **xaveca** i **sibequeta**. Altres noms populars són: **xot petit**, **mussolet** (el Priorat), **muriu** (Garrotxa), **miloqueta**, **miula** i **babeca petita**.

Hi ha dites populars que reflecteixen el caràcter o comportament de l'ocell: *és un xut* o *sembla un xut* (probablement per la quietud amb la que aquests ocells es mantenen camuflats, esperant passar desapercebuts); *fer el mussol* (estar capficat i silenciós); *sembla un mussol* (dit de qui fuig del tracte social); *sol com un mussol*.

Refranys: *el mussol, pel febrer, ja es menja un pa sencer; quan pel desembre canta el mussol, pluja o bon sol; tot sol vol dir mussol*.

ÒLIBA, *Tyto Alba*

L'Òliba té molts noms populars. Els següents procedeixen en gran part de les comarques gironines: **xabeca**, **xibeca** (Gironès, Empordà, Pla de l'Estany i Maresme), **babeca** (La selva i Albera), **caveca** (Rosselló), **bruixa** (Empordà), **ruta** (Girona) i **xura** (Garrotxa), **olibassa** (Empordà) i **cul roja** (Camprodon).

A la zona de Lleida l'acostumen a anomenar amb referències a l'oli: **xucla-oli** (La Selva i Lleida), **llantier** (Lleida) i **olier** (Lleida). Altres noms d'aquesta zona són: **meuca** (Lleida, Pallars Sobirà), **olivassa**, **obvia** (Lleida), **òlbia** (Lleida), **ganeca** (Ponent), **xut** i **xuta** (Lleida i Ponent).

També s'anomena **mifa** i **mussol** (Delta de l'Ebre), **miloca**, **moixa**, **maramiota**, **òbila** i **àubila** (Montsant i el Priorat), **òvila** (el Priorat), **òliba de campanar**, **xupa**, **xup**, **xot** i **sibeca**.

Rep el nom de **cabrota** ja que emet un crit més o menys esfereïdor, semblant al bel d'una cabra.

L'Òliba té moltes dites i frases fetes. *Uns fan òliba, i altres es beuen l'oli* (significa que uns treballen i els altres tenen el profit del treball d'aquells); *xup* (ximple); *semblar l'òliba de Pascua* (estar distret); no tenir un doblor per fer *cantar una òliba* (ser extremadament pobre); *fer lo xup* (quedar-se encantat per qualsevol cosa); *anar de nits com les òlibes* (sortir de nit); *mifa* (persona sorruda); *anar a caçar xibeques* (anar darrere de coses impossibles). A l'Empordà quan algú té els ulls grossos, rodons i lletjos es diu que té *ulls de xibeca*.

ORENETA COMUNA, *Hirundo rustica*

Els noms d'aquest moixó són molt semblants els uns amb els altres, a vegades només canvia una sola lletra: **orenetà** (Maresme, Barcelona, Tarragona, Ponent) i **orenet**, **orenola**; **orioneta** (Priorat), **oroneta**, **ronella**, **oronella**, **oronell** (Alt Empordà), **orenella** i **orenell** (Baix Empordà), **orondeta** i **orendeta** (Ponent), **orendeta casolana** (Pallars Sobirà), **olendra**, **aroneta** (Delta de l'Ebre), **areneta** (diverses localitats de la província de Girona), **nereta** (Alt i Baix Empordà), **aurendeta** (Pallars Sobirà), **auraneta** (diverses localitats de la província de Girona i Delta de l'Ebre), **auroneta** (Lleida), **noreta**, **auronella** (Priorat), **aurineta** (Ponent), **auriona**, **aurirona**, **aulidona** i **allidona** (Priorat), **aulendra** (Girona). També s'anomena **engarineta**, **angrineta**, **agruneta**, **gruneta** i **vollandreta** (diverses localitats de les Terres de Ponent).

Hi ha moltes frases fetes relacionades amb aquest moixó: *caga més un bou que cent neretes; casa d'oronetes, molta sort i amoretes* (es diu que l'oroneta porta sort a la cosa on fa el niu); *per Sant Macià, l'oroneta ve i el tord se'n va* (St macià és el 25 de febrer); *quan l'oreneta no ve pel març, l'hivern és llarg; roquerols per les roquetes, al cap de vuit dies orenetes; orenell terror, pedra o aigua ve* (quan les orenetes volen baixes és senyal de pluja o calamarsa).

*Les oronelles volen per la vila,
i amb elles mos records en flor.*

Maria Antònia Salvà, "El niu d'oronelles", *Espigues en flor*.

ORENETA CUABLANCA, *Delichon urbica*

El color blanc de la panxa i la gola, que diferencien aquesta espècie de les altres orenetes, origina alguns dels seus noms populars: **culblanc**, el més recollit (Berguedà, La Selva, Pla de l'estany, Maresme), **areneta culblanc** (Girona), **aroneta blanca** (Delta de l'Ebre), **oreneta culblanc** (Maresme, Olot) i **oreneta culblanca** (Pla de l'Estany).

Aquest ocell fa el niu per les roques. És possible que aquest fet sigui l'origen de l'etimologia dels noms següents: **rocarol** i **morquerol** (Girona); **roquerol** (diverses localitats de les Terres de Ponent i el Camp de Tarragona), **roquerola** (Penedès) i **raquerol** (Delta de l'Ebre).

També és conegut amb els següents noms: **oreneta** (Tarragona), **oronella** (Empordà); **orendreta**, **noreta**, **engarineta**, **auroneta**, **aurineta** i **agruneta** (Ponent). També s'anomenen: **refacins** (Ponent).

*L'oreneta cuablanca
"txirrip, txirrip" no para el vol
l'omple de nius les façanes
Des de maig al juliol.*

ORIOL, *Oriolus Oriolus*

La majoria de noms fan referència a les figues, un dels seus aliments: **menjafigues** (Girona), **figuer** (Ponent), **figueral**, **pampofigo** (Ponent), **pompofigo** (Lleida).

Acostuma a cantar quasi xiulant i se'l sent de lluny, és per això que se l'anomena **ocell renegaire** (Garrotxa) i **renegador** (es diu que canta "Malànima de Déu"). També se l'anomena **tiroliro** i **tirolina** (Ponent, Lleida) fent referència al so del cant.

Altres noms populars que rep són: **xocolater** (Ponent), **cagat** (Lleida) i **garaviu** (Lleida i Ponent).

Frases fetes: *tenir oriols al cap* (ser presumit, somiatruïtes); *renegar com un oriol* (renegar molt).

PARDAL COMÚ, *Passer domesticus*

És conegut com a **pardal** (Maresme, Ponent, Tarragona, Anoia, Barcelonès), **pardal xec** (Empordà), **pardal de llei** (la Selva, Girona) i **pardal teulader**.

També l'anomenen **moixonet** (Delta de l'Ebre) i **moixonet de cap roig** (Delta de l'Ebre) que fan referència a la mida petita de l'espècie i als tons vermellorsos del seu cap; **vilero** (Delta de l'Ebre), **teulader**, **teuladí** i **torradà** (Lleida).

Té moltes dites i refranys: *és més viu que un pardal* (dit del que se les sap totes; dita popular que reflecteix el caràcter de l'ocell); *tenir pardalets al cap* (il·lusionar-se fàcilment); *ésser un cap de pardals*; *anar a escampar els pardals* (escampar la boira); *menjar menys que un pardal*; *fugir els pardals del niu*; *matar dos pardals d'un tret*; *val més ésser pardal de bosc que de gàbia* (val més ser lliure).

PELA-ROQUES, *Tichodroma muraria*

Aquest ocell s'alimenta d'aràcnids que captura sempre en parets, lleixes i rocams inaccessibles a la majoria d'aus, i per això entenem l'etimologia d'alguns noms populars que rep: **pica-aranyes** (Setcases), **aranyes** (Alt Camp), **aranyer** (Girona, Camp de Tarragona, Talarn, Pallars Jussà), **caça-aranyes** pel que fa al menjar i

picaaranyes; **rampinya-roques** (Girona), **rampinya-rocs**, **escurabecs** (Ponent, Vilafranca) pel que fa a la manera d'aconseguir aliment.

Quan s'aproxima un temporal de neu, sol baixar als pobles i llavors puja per les parets dels edificis més alts tot cercant el seu aliment; i anuncia amb antelació el temporal de neu. En aquest fet trobem l'origen d'alguns noms: **ocell de la neu** o **ocell de les neus** (Vall de Boí i Aigüestortes), **moixó de la neu** (Vall de Boí i Aigüestortes), **moixó del fred** (Ponent) i **palometa del fred** (El Priorat).

També l'anomenen **papallona**, **papallona gegant** (Vall de Boí i Aigüestortes) possiblement originats a partir de la coloració de les ales que són negres, vermelles i amb taques blanques arrodonides; **frare** (Ponent).

Si et ve a veure el caça-aranyes, fes bon foc i treu tes manyes.

PERDIU BLANCA, *Lagopus mutus*

Aquest ocell que ocupa l'estatge alpí (2200-3000m) dels Pirineus es coneix popularment com a **perdiu de neu**, **senyora del Pirineu**, **carrascla** i **carrasca** (Alt Pirineu).

PERDIU ROJA, *Alectoris rufa*

Aquest ocell és conegut popularment com **meuca** (Girona), **perdiu** (Maresme, Ponent, Tarragona, El Priorat), **perdigot** pels mascles (Ponent, Montsant, El Priorat), **perdigó** pels joves (Lleida, El Priorat), **perdigana** (Lleida, Montsant, El Priorat), **perdigans**, **perdiueta**, **perdiu roia** (Ponent, Pallars Sobirà), **perdiu rossa** (Ponent, Pallars Sobirà), **perdiganya** (Lleida), **cama-roja** i **cama-vermella**.

La perdiu roja té molts refranys. Alguns d'ells són: *la perdiu pel gener busca muller; pel febrer, el niu ja té; pel març, ja està covant; per l'abril, tot el dia al niu; pel maig a fer piu-piu me'n vaig; pel juny ja som com el puny; pel juliol i per l'agost, no les agafa qui vol; la perdiu passada és més delicada; on hi ha sembrats hi ha perdius; la muller de la perdiu, tant aviat plora, tant aviat riu.*

PICA-SOQUES BLAU, *Sitta europaea*

És un ocell que fa el niu en forats de troncs i és un excel·lent grimpador capaç de pujar pel tronc amb rapidesa i facilitat, motius pel qual se l'anomena **d'arbrespica-soques** (Maresme) i **puja-soques** (Empordà) respectivament.

També és conegut per: **pigotell**, **tàpara** (Girona) i **pic bastard** (Girona).

PICOT GARSER GROS, *Dendrocopos major*

Aquests noms són provinents, en gran majoria, de les comarques gironines: **picot** (Alt Empordà, Ponent, Montsant), **pigot bigarrat** (Gironès), **picotella** (Gironès), **fuster** (Gironès), **picapins** (Gironès), **picot boig** (Sant Miquel de Campmajor), **picot de muntanya** (Pla de l'Estany) i **picot francès** (Camprodon).

Els següents en canvi, són en gran majoria de la zona de Ponent: **audeth pic** (Ponent), **picarot** (Ponent), **picot de bosc** (Ponent), **pigot garser** (Ponent), **piquerot** (Ponent), **piquerot garser** (Ponent), **piquerot garsenc** i **picot garser** (Berguedà).

Altres noms populars són: **corconer**, **picaret blanc i negre**, **picot de muntanya**, **picot picapinyer** i **pigot** (Solsonès i Empordà).

PICOT NEGRE, *Dryocopus martius*

Un dels seus noms populars fa referència a la coroneta de color vermell-carmesí que té al cap: **cap-roig** (Girona). També és conegut com: **picot** (Alt Empordà), **pigot** (Empordà), **picot gros** (Ponent), **pigot negre** (Berguedà), **audeth pic nere** (Ponent) i **piquerot negre** (Ponent).

PICOT VERD, *Picus viridis*

Hi ha noms que fan referència a la seva qualitat de fer forats als troncs dels arbres: **corconer**, **picant**, **picot picapins** (Albera) i **carpinter**.

El moixó també és conegut popularment com: ***pigot verd*** (Maresme, Solsonès, Berguedà, Ponent), ***picot*** (Alt Empordà, Ponent, Lleida, Montsant, Girona), ***pigot*** (Empordà, Ponent, Tarragona, Montsant, Osona, Maresme, Penedès), ***picarut***, ***eqüeta*** (Torres de Segre, Lleida), ***audeth pic*** (Ponent), ***equeta*** (Ponent), ***picarot*** (Ponent), ***picot de prat*** (Ponent), ***piquerot*** (Ponent) i ***piquerot verd*** (Ponent).

Hi ha un refrany que diu *quan canta el pigot, la pluja és a prop* i d'aquí ve el seu nom ***aiguader*** (Ponent). També té altres refranys que tenen referències meteorològiques: *si el pigot canta pels alts, plourà; si canta pels torrents, farà vent*.

A l'Empordà quan algú està molt vermell es diu *quedar roig com un pigot*.

PINSÀ BORRONER, *Pyrrhula Pyrrhula*

Es coneix popularment com: ***borroner*** (Garrotxa), ***donzella o donzell***, ***canonge*** (Penedès), ***canonja*** (Vilafranca), ***cardenal*** (Montsant, el Priorat), ***xiulador***, ***broc i jombi***.

PIT-ROIG, *Erithacus rubecula*

La característica més rellevant d'aquest ocell és el color rogenc del seu pit, és per això que la majoria dels seus noms populars fan referència a aquest tret. ***Barba-roja*** (Delta de l'Ebre), ***barba-roig*** (Maresme, Penedès i Delta del Llobregat) i ***barba-rogi*** (Penedès); ***pita-roí*** (Vall de Boí, Aigüestortes i Terres de Ponent) i ***pit-roí*** (Pallars Sobirà i Terres de Ponent); ***pap-roig*** (Delta del Llobregat) i ***papa-rogeta*** (Aiguabarreig); ***pitall*** (Lleida i el Priorat) i ***pitell***.

A la província de Girona l'anomenen ***rei*** (Pla de l'Estany, Camprodon, Vall de Ridaura i Maresme) i alguns derivats d'aquest: ***rei-tit*** (la Jonquera, Pla de l'Estany, Empordà i Garrotxa); ***reientí*** (Vall de Ridaura, la Selva), ***regentí*** (Sant Feliu de Guíxols, Girona), ***reientinc*** (Sant Feliu de Guíxols i Palamós) i ***rein-ting*** (La Selva); ***reietó*** (Sant Esteve Sesrovires, la Garrotxa i Gironès), ***reiet*** (Gironès), ***rei-pit*** (la Garrotxa) i ***renti*** (alguns llocs de la Vall d'en Bas).

També és conegut com **pitric** (Palamós) i **petric** (Terres de Ponent); **caga-mànecs** (Terres de Ponent) i **rupit** o **ropit** (Tarragona, Maresme, Montseny, Vall de Ridaura, la Selva i Girona).

Quan està encostipat diuen *que et cau el Rupit!* ja que el moixó arriba amb quan fa fred. També es diu que *s'està magre com un rupit* quan una persona o animal està molt magre; *pobre com un rupit* és una persona molt pobre.

POLLA BLAVA, *Porphyrio porphyrio*

El moixó és conegut popularment com: **gall de mar** (Empordà), **gall marí** (Empordà, Delta de l'Ebre), **gall d'aigua**, **gall de riu** i **gall de canyar** ja que habita a la costa i a zones d'aiguamolls i canyars. També és anomenada **polla reial** (Delta de l'Ebre), **pulador** (Delta de l'Ebre), **polla sultana**, **fotja de bec vermell** i **gall faver**.

POLLA D'AIGUA, *Gallinula chloropus*

Se l'anomena **gallineta d'aigua** (Ponent), **poll d'aigua** (Tarragona, Penedès), **polleta d'aigua** (Ponent) i **polleta de riu**; **fotjera** (Girona), **polla fotxera** (Penedès), **poll fotgera** (Penedès) i **fotgera mallorquina** (Delta del Llobregat) ja que viu en zones aquàtiques tranquil·les com basses, estanys, fotgeres (fangars), marges de rius i aiguamolls.

També rep altres noms populars: **polla** (Lleida, Delta de l'Ebre), **polleta** (Ponent) i **gallineta** (Berguedà, Ponent, Bages).

PUPUT, *Upupa epops*

Aquesta espècie d'au de la família dels upúpids rep noms molt semblants els uns amb els altres: **apuput** (Alt Camp, Lleida, Tarragona), **paput** (Girona), **bubut** (La Selva), **puputa** (Baix Empordà), **but-but** (Girona), **putput** (Ponent, Pallars Sobirà, El Priorat, Delta de l'Ebre), **pupuda** (Gironès), **gall faver** (Alt Camp, Olot, Tarragona), **gall fabé** (Girona) i **gall puput** (Tarragona). La majoria són onomatopeies que imiten el cant de l'espècie.

Refranys: *per tu ha cantat lo puput* (dit d'aquell que treu profit de les baralles d'altres); *si el tres d'abril lo puput no fa piu piu, o és mort o no és viu, o bé sent mal estiu*; *a un niu de puputs, n'hi ha de grossos i de menuts* (vol dir que en tots els estaments hi ha diversitat de graus i de maneres de viure); *quan canta el puput, el matí moll i el vespre eixut*.

Frases fetes: *anar de puput* (tenir diarrea); *estar bé, com un puput dins un claper* (no estar gaire bé); *semblar un niu de cucut* (lloc poc endreçat).

RASPINELL COMÚ, *Certhia brachydactyla*

Puja amb rapidesa pel tronc i les branques gruixudes dels arbres cercant menjar seguint una trajectòria en espiral. És per això que s'anomena **roda-soques** (La Selva, Delta de l'Ebre, El Priorat, Montsant), **rapa-soques** (Tarragona, Penedès) **puja-soques** (Camprodon), **volta-soques** (Montsant, el Priorat) i **girapins**.

A les comarques gironines és conegut com **respinell** (Baix Empordà), **calandreta** (Girona), **cotorret** (Girona) i **tarrarol** (Girona).

Altres denominacions populars són **raspinell** (Maresme, Tarragona), **pica-soques** (Lleida), **rapinyell**, **faberet**, **piquerot** (Ponent).

REPICALONS, *Emberiza schoeniclus*

El nom prové de la manera d'alimentar-se d'aquest ocell. Quan els pagesos amb la falç segaven el blat o d'altres cereals a l'estiu, sempre tenien enganxats als talons un munt d'ocells que s'alimentaven dels grans que anaven caient.

Popularment és conegut amb les següents denominacions: **piula** (Girona), **zin** (Girona), **pardal de cap negre** i **picampall** (Delta de l'Ebre).

Xerrar com un repicalons es diu d'aquell que parla molt.

ROSSINYOL BORD, *Cettia cetti*

El seu nom prové del fet que hom el podria confondre amb el rossinyol a causa de la coloració d'un bru rogenc de les parts superiors. És conegut popularment com: **rossinyol bastard** (Girona, Penedès), **rossinyol d'aigua** (Pla de l'Estany), **rossinyol de bova** (Ponent, Lleida), **rosseta** (Lleida), **rossinyol balquer** (Alt Empordà, Albera) i **xitxarreta** (Delta de l'Ebre).

TALLARETA CUALLARGA, *Sylvia undata*

És conegut popularment amb els següents noms: **bosqueta** (Girona, Maresme), **busqueret**, **busquereta**, **goig de brolles**, **bosquet**, **tallaret de muntanya** (Penedès), **tallaret de mata** (Penedès, Garraf) que fan referència a la vegetació de l'hàbitat on viu.

També és anomenada **casarina** (Tarragona), **llenganyosa**, **trencaclosques**, **xatxa**, **cuc caldera** (Ponent), **talaret** (Penedès), **tallaret** (Penedès)..

TALLAROL CAPNEGRE, *Sylvia melanocephala*

La característica més destacada d'aquest ocell és el capell de color negre, és per això que una bona part dels noms populars que rep fan referència a aquest tret. **Taiaret** o **tallaret de capnegre** (Penedès), **cap-negre** (zona de Tarragona, Cubelles, Girona), **capet negre** (Terres de Ponent) i **xatxa capnegre**.

Altres noms com ara **cap-negre d'ull roig** (Girona, Maresme), **rufarda de l'ull roig** o **rosarda** (Penedès, Maestrat, Sanet) fan referència a un altre tret característic d'aquest ocell; l'anell orbital rosat fort que voreja els ulls dels adults.

A les Terres de Ponent anomenen aquest ocell amb diminutius que fan referència a l'ofici de capellà: **capellanet** (Lleida, Sudanel·l), **rectoret** (Lleida), **flaret**¹¹ (Lleida), **cap de capellà** (Albera).

¹¹ flaret: fraret. De frare.

També rep els noms de **passabardisses**, **bosquet**, **busqueret**, **busquereta**, **goig de brolles** que fan referència a la vegetació de l'hàbitat on viu.

També rep els següents noms: **talaret** (Penedès), **tallaret** (Empordà), **tallareta capsigró** (Sant Esteve Sesrovires), **tallaret de país** (Penedès) i **txenxe** o **txenxa** (Terres de Ponent).

*I el busqueret d'ales fines,
vivint d'amor entre espines,
no té enveja al rossinyol.*

Maria Antònia Salvà, "Primaveral", *Espigues en flor*

TALLAROL DE CASQUET, *Sylvia atricapilla*

La majoria dels noms populars que rep aquesta espècie d'ocell fan referència al color de la part superior del cap (el casquet o capell que arriba fins als ulls; en els mascles de color negre i en les femelles de color marró ocraci). Els mascles reben noms semblants al tallarol capnegre (*Sylvia melanocephala*) ja que són espècies molt semblants: **capnegre** (la Selva, Serra del Montsant, Vilafranca), **capinegra** o **cap-i-negre** (el Priorat), **capnegret** (Ponent), **caparret negre** (Tarragona), **capet negre** (Segrià, les Planes de Vallvidrera), **rufarda del cap negre**. En canvi, la femella rep els següents noms: **cap-ros** (Serra de Montsant), **cap-i-ros** (El Priorat), **capirrossa** (El Priorat), **capet ros** (les Planes de Vallvidrera), **capet rosset** (Ponent), **cap d'oli** (Penedès) i **rufarda del cap ros**.

També rep els noms següents, molts dels quals coincideixen amb les altres espècies de la família dels sílvids: **tallaret de casquet**, **tallaret** i **talaret** (Penedès); **busqueta** o **busqueta** (Empordà), **busqueret**, **busquereta** i **bosquet**, **goig de brolles**; **carbonera** (Girona, Maresme); **tallarol de capnegre** (Girona). A les Terres de Ponent anomenen aquest ocell de la família dels sílvids amb diminutius que fan referència a l'ofici de capellà: **capellanet**, **rectoret** i **cap de flare**.

TALLAROL DE GARRIGA, *Sylvia cantillans*

Viu majoritàriament als boscos, als matolls i les garrigues, és per això que s'anomena popularment **bosqueta** (Girona), **busqueret**, **busquereta**, **goig de brolles**, **bosquet** i **tallaret de garriga** (Penedès).

TEIXIDOR, *Remiz pendulinus*

Per la forma arrodonida del niu, teixit amb fibres vegetals, que està penjat a l'extrem d'un branquilló i que recorda un mitjó, se l'anomena **moixonet de la sabateta** (Ponent), **mixonet de la sabata** (Lleida), **mixonet del calcetí** (Lleida), **mixonet de bossa de pastor** (Lleida), **sabater** (Ponent), **sabateret** (Lleida), **sabateta** (Torres de Segre, Lleida), **niu de sabatetes** (Sudanell), **sabatera** (Ponent), **mitjaire** (Girona, Lleida, Ponent) i **bolseta** (Lleida).

Sembla que porti una bena negra sobre els ulls i, per això, alguns l'anomenen **ull de bou**.

A la zona de Ponent és conegut com **forneret**, **reiet**, **civilet** i **oriolet**.

També se l'anomena **petit-rei** i **repetit** (Delta de l'Ebre).

TORLIT, *Burhinus oedicnemus*

El seu nom oficial és una onomatopeia del cant d'aquest ocell. Rep noms molt semblants els uns amb els altres: **samarlí** (Creixell), **samarlic** (Ponent), **estorlit** (Baix Empordà), **estorlic** (Gironès), **ascamarlic** (Lleida), **saberlic** (Ponent), **saberlí** (Lleida), **siberlic** (Lleida), **sebel·lí** (Girona), **sibil·lí**, **xebel·lí**, **xaberlic** (Lleida), **xamarlic** (Lleida, Sitges, Cunit), **sabarlic**, **xavarrilic** (Lleida), **xorrobot** (Lleida), **xurribit** (Lleida), **xurrubic** (Lleida), **xurubit** (Lleida), **ximerlic** (Lleida), **ximerliu**, **galdric** (Girona), **tèrlit** (Pla de l'estany), **xamberlic**, **turlit** (Girona), **sirlot** (Penedès, Tarragona), **sorlit**, **xarlot**, **xurlic**, **ximerlic** (Pallars Jussà), **xorlit** (Delta de l'Ebre), **xarlot d'ulls grocs** (Girona), **alcaravà** i **toro de garriga** (Girona).

Sebel·lí dit d'una persona molt eixerida i viva; *més sec que carn de sebel·lí* dit d'una cosa excessivament seca; *trescar més que un sebel·lí*: treballar molt.

TÓRTORA, *Streptopelia turtur*

Aquesta espècie rep noms molt semblants entre si: **tortre** (Alt Camp i Tarragona), **tórtula** (Girona i Empordà), **tórtola** (Lleida, Penedès, Alt Empordà), **tòrtola** (Delta de l'Ebre), **torta** (Lleida), **tòrtera** (Delta de l'Ebre), **tortera** (Lleida), **tórtera** (Gironès, Girona, La selva), **tórdola**, **tortra**, **tortola** (Delta de l'Ebre), **tórtola** (Alt Empordà i Osona). També és coneguda com a **rulleta** (Lleida, Alt Camp).

Refranys: *si per l'abril la tórtora no rondina, ja pots donar per perduda la collita; si la tórtora vols caçar, entre les dues Mares de Déu l'has de cercar.*

Frases fetes: *sol com la tórtora* (dit de qui viu sol, perquè les tórtores fan niu separades de les llurs congèneres); *semblar un parell de tortoletes* (parella de joves molt enamorats).

TÓRTORA TURCA, *Streptopelia decaocto*

Aquesta espècie d'au de la família dels coloms rep noms molt semblants a la Tórtora (*Streptopelia turtur*) perquè és una espècie invasora que fa molt pocs anys que s'ha incorporat a la nostra avifauna (des de finals dels anys setanta del segle XX). A les diferents localitats de la província de Lleida l'anomenen: **tórtera** (Terres de Ponent, els Omellons, les Garrigues), **tórtola** (Segrià, Urgell, Noguera, Garrigues, Vall d'Aran, Pallars Sobirà, Lleida), tórtora (Terres de Ponent), **torta** (Sudanell, Solsonès, La Selva, Girona i Terres de Ponent), **rutlla** (Terres de Ponent, Àger, Noguera) i **rulleta** (Terres de Ponent). També és coneguda amb els noms següents: **tortre** (Alt Camp), **túrtula** (la Selva, Girona) i **tórtora grossa**.

TRENICALÒS, *Gypaetus barbatus*

Aquesta espècie de voltor rep els noms següents: **àguila rossa**, **àguila trençalòs**; **capa-roi** (Ponent), degut al color ros de les plomes del cap, del coll, del pit, del ventre i de les potes; **trenca-ossos** (Ponent), **trençalòs** i **ossífrag** ja que té el costum de remuntar ossos i closques fins a grans alçades per deixar-los caure sobre les roques i menjar-se la medul·la del seu interior una vegada han esclatat. Els noms que rep són de localitats dels Pirineus ja que és allà on es pot veure.

TRENAPINYES COMÚ, *Loxia curvirostra*

Els seus noms al·ludeixen a la forma única de les mandíbules, molt corbades i, sobretot, entrecreuades, que fa servir per extreure els pinyons i altres llavors dels cons dels pins: **bec-tort** (La Selva, Gironès, Ponent), **bec-crusat** (Alt Camp, Tarragona) i **bec de ganxo**.

Els altres noms populars fan referència al seu aliment (les pinyes) i la manera com el menja: **picapinyes** (Garrotxa, Berguedà, Ponent), **pinyerol**, **pinyerot**, **trenapinyons belluguet** i **esgarrapinyes** (Albera).

Refrany: *quan el trenapinyes baixa de muntanya, abriga't a la muntanya*.

TUDÓ, *Columba palumbus*

Aquesta espècie de colom es coneix popularment com **colomí** (La Selva, Girona), **colom salvatge** (Terres de Ponent), **colom fer** (Terres de Ponent), **colom feréstec** (Tarragona), **colom foie** (Terres de Ponent), **paluma** (Terres de Ponent).

L'anomenen **todó**, **torçaç**, **torçaço** a diverses localitats de les Terres de Ponent i **terló**.

Frases fetes: *gras com un tudó o més gras que un tudó* (persona o animal molt gras); *a tudó sadoll, cireres li amarguen*.

VOLTOR COMÚ, *Gyps fulvus*

La majoria dels noms populars que rep aquest rapinyaire provenen del Pirineu lleidetà i les Terres de Ponent, ja que és de les poques zones dels Països Catalans on encara en queden algunes parelles : **volter**, **bultre** o **bulte**; **buitre** (possiblement prové del nom castellà *buitre*); **harian**, **àliga**, **àguila rossa** (les plomes són de color ocre o canyella en la major part del cos); **àliga de coll pelat** i **buitre de coll pelat** (aquesta espècie té poques plomes al coll per tal de poder introduir-lo juntament amb el cap sense entrebancs dins els cadàvers i per poder-se netejar la sang amb més facilitat).

Però també rep noms vulgars a altres zones de Catalunya, com ara: **vultu** (Girona), **voltor foraster**, **buitra** (Girona) i **buitre** (Tarragona).

XORIGUER COMÚ, *Falco tinnunculus*

Aquest ocell és anomenat **xoriguer** gairebé a tot arreu, però també rep molts altres noms: **xoriguer gros** (Barcelonès, la Selva, Girona); **xoric**.

La semblança d'aquesta espècie amb l'esparver (*Accipiter nisus*) és molt gran, i per això hem recollit mitjançant diferents fonts molts noms relacionats amb l'esparver: **esparver** (diverses localitats de Terres de Ponent i diverses localitats del Camp de Tarragona i Delta de l'Ebre); **esparaver** (Ponent); **esparraver** (la Vilella Baixa, el Priorat); **esparver ros** (Comarques Centrals i Terres de Ponent); **esparver rosset** (Lleida); **esparver** o **esparaver roget** (el Priorat); **esparver roig**; **esparver de quatre cuixes**; **esparver que fa l'aleta** (Ponent). I referits a l'alimentació d'aquesta espècie hem trobat: **esparver dels escarbats** (Girona), **esparaver llangoster** (La Vilella Alta, el Priorat), **esparver sargantaner** (Comarques Centrals i Terres de Ponent), **esparaver sargantiller** (Cabacés, El Priorat), **penja-sargantanes** (Girona).

També se li atribueixen noms que tenen l'origen en la semblança amb altres espècies com ara: **mirleta** (Delta de l'Ebre) derivat de *merla*, **pardalenc** (Lleida) variació de *pardal* i **astoret** (Ponent) que voldria dir *astor petit* (l'astor o *Accipiter nisus* és un ocell del mateix ordre que el xoriguer).

Es tracta d'un ocell petit que pertany a la família dels falcons per això rep els següents noms locals: **moixet** i **moixeta** (comarques gironines) ja que moixó s'aplica per designar els ocells en general però en especial els petits; **falcó**, **falconet** (Delta de l'Ebre).

RESULTATS

El nostre objectiu que era fer un recull dels noms populars dels ocells de Catalunya ha estat assolit. Hem recollit 1168 noms en total, 1114 dels quals han estat aconseguits a partir dels llibres i de les pàgines web consultades. La majoria d'aquests noms no estan inclosos en cap diccionari dels consultats.

En canvi els 54 restants no constaven en cap llibre i els hem recollit únicament a partir de les respostes dels nostres visitants del web. Són els següents: falcó de les quatre cuixes, esparaver de quatre cuixes, esparver o esparaver negret (*Accipiter nisus*); xixarreta de canyar (*Acrocephalis scirpaceus*); capellanet, marllenga (*Aegithalos caudatus*); alouda (*Alauda arvensis*); culliverd (*Anas platyrhynchos*); pataquero (*Ardea cinerea*); mussolet (*Athene noctua*); xorlit, ximerliu (*Burhinus oediconemus*); escolper (*Caprimulgus europaeus*); cardalina (*Carduelis carduelis*); rossinyol balquer (*Cettia cetti*); trencapinyols (*Coccothraustes coccothraustes*); gual-la (*Coturnix coturnix*); infermera (*Egretta garzetta*); moixeta, esparraver, esparaver sargantiller, esparaver llangoster, esparaver roget (*Falco tinnunculus*); oronella, aroneta blanca (*Hirundo rustica*); carrasca (*Lagopus mutus*); esgarrapinyes (*Loxia curvirostra*); xarrupaire, griva marina (*Merops apiaster*); pastorilla grisa, coella (*Motacilla alba*); cacauet torrenter (*Motacilla cinerea*); marllenga (*Parus major*); àlic rosat (*Phoenicopterus ruber*); curroi, curroia (*Phoenicurus ochruros*); caua (*Pyrrhocorax graculus*); mixonet del calcetí (*Remiz pendulinus*); cabralòs (*Strix aluco*); ocellot negre (*Sturnus unicolor*); cap-i-ros, cap-i-negre, capirrota, capet negre, capet ros (*Sylvia atricapilla*); rosarda, cap de capellà (*Sylvia melanocephala*); falcillot de panxa blanca (*Tachymarptis melba*); palometa del fred fred (*Tichodroma muraria*); bosqueret (*Troglodytes troglodytes*); merlí (*Turdus merula*); òvila, àubila (*Tyto alba*).

Dels 227 noms que hem rebut al nostre web, 54 són noms que no estaven a cap llibre. Cada un d'aquests és un gran èxit per a nosaltres ja que els hem recuperat d'un possible oblit i els hem deixat per escrit. Això ens produeix una gran satisfacció.

La pàgina web ha funcionat molt bé ja que la difusió va tenir molt bon resultat i al cap de pocs dies ja havíem rebut els primers noms i correus electrònics que ens donaven suport amb la iniciativa.

Ha estat un extens treball de recerca perquè malgrat haver-hi molts llibres avifaunístics que contenen noms locals, faltava unificar-los en un de sol.

Un cop recollits tots els noms hem fet un redactat de cada ocell amb tots aquests tal i com va fer Bernis en el seu *Diccionario de nombres vernáculos de aves*. Tot i no ser el nostre objectiu hem intentat buscar l'etimologia dels noms obtinguts i algunes mostres de frases fetes i refranys.

Observant els noms hem vist que:

- La majoria dels noms provenen de la zona de Ponent, Terres de l'Ebre i comarques gironines ja que aquests territoris disposen d'aiguamolls i són zones poc urbanitzades. En canvi, a l'àrea metropolitana i a l'Alt Pirineu el nombre de noms populars que hem trobat és reduït degut a la gran urbanització del terreny i a l'escassa població respectivament.
- Tots els noms populars de les aus presenten casos de sinonímia (dos o més noms diferents designen una mateixa espècie). Sovint també presenten casos d'homonímia (dues o més espècies diferents es designen amb un sol nom), com per exemple: la Cotxa fumada (*Phoenicurus ochruros*), el Pit-roig (*Erithacus rubecula*) i l'Enganyapastors (*Caprimulgus europaeus*) que s'anomenen popularment *cagamànecs*.
- Molts noms fan referència a trets físics com per exemple els que rep el Tallarol de Casquet (*Sylvia atricapilla*): caparret negret, *rufarda del cap ros*, *capnegre*, *capirrossa*... que fan referència al color de la part superior del cap (el casquet o capell que arriba fins als ulls; en els mascles de color negre i en les femelles de color marró ocraci).
- Alguns noms populars tenen el seu origen en el cant com ara la Mallarenga blava (*Parus caeruleus*) que s'anomena *ferreret* i *ferreter* ja que aquest és com el dring metàl·lic que es produeix quan es bat ferro. D'altres transcriuen el seu cant mitjançant onomatopeies com per exemple, el Puput (*Upupa epops*) que es coneix popularment com *Putput* i *Butbut*.

- Molts dels refranys i les frases fetes que hem trobat fan referència al clima, i molts d'ells tenen connotacions negatives. En són exemples: el Pela-roques (*Tichodroma muraria*) *si et ve a veure el caça-aranyes fes bon foc i treu tes manyes*; i l'Òliba (*Tyto alba*) que es coneix popularment com *mifa* (persona sorruda); o *xibeca*. A l'Empordà quan algú té els ulls grossos, rodons i lletjos es diu que té *ulls de xibeca*.

CONCLUSIONS

Estem satisfetes del nostre treball perquè hem aconseguit aplegar un bon nombre de noms populars d'ocells, però sobretot per l'elaboració de la nostra pàgina web. Aprofitant les noves tecnologies hem creat un nou mitjà per recopilar mots populars de manera més ràpida, que modernitza el sistema que Francisco Bernis va utilitzar en fer el *Diccionario de nombres vernáculos de aves*.

El web ha estat un èxit ja que hem rebut moltes respostes per part de gent entesa en el món de l'ornitologia que ens han proporcionat informació que no consta en cap publicació anterior.

Abans de començar el treball no érem conscients de la immensa riquesa de la nostra llengua popular. Cada ocell rep molts noms locals, i darrere de cada nom s'hi amaga una petita part del seu origen. És per això que cal vetllar per conservar-la.

La majoria dels noms obtinguts prové d'un gran nombre de llibres i guies avifaunístics. Cadascun d'aquests mencionen alguns pocs noms, però calia unificar-los en un de sol. De fet, aquesta ha estat una de les tasques més entretingudes i rigoroses del nostre treball, que ens ha exigit ser molt metòdiques i ordenades en la recerca.

Tot i que les dues estem molt perdudes pel que fa el nostre futur professional, aquest treball ens ha ajudat a veure que el món de la llengua i la comunicació és una bona opció en el dia de demà. Ens ha agradat la sensació que hem tingut cada vegada que aconseguíem un nou nom popular, ja que estàvem col·laborant en mantenir viva la riquesa de la nostra llengua.

També ha estat molt especial comprovar que la tasca d'investigació que hem realitzat ha estat tan ben acollida entre els entesos en la matèria i així ens ho han demostrat al llarg d'aquests mesos mostrant-nos tot el seu suport.

Amb aquest treball hem après moltes coses de diferents àmbits: filologia a l'hora d'esbrinar les causes de la desaparició de vocabulari popular, informàtica quan hem creat la pàgina web, ornitologia en recollir els noms i fer-ne les interpretacions, comunicació per contactar amb tota la gent... També hem après a utilitzar la nostra

pròpia metodologia de treball, a organitzar-nos la feina i a realitzar un projecte important que ens servirà en un futur per poder afrontar majors reptes tenint més recursos i capacitats per portar-lo a terme amb èxit.

El fet d'haver realitzat aquest treball amb parella no ens ha suposat cap complicació ans el contrari, hem creat un vincle de treball molt fort que ens ha enriquit com a persones i ha reforçat encara més, si és possible, la nostra amistat.

Malgrat que el termini del nostre treball s'hagi acabat, aquest recull no està finalitzat ja que és segur que encara queden molts noms per introduir. Ens agradaria que el projecte seguís obert a tots aquells que vulguin fer encara més gran aquest niu i que en un futur s'hi poguessin afegir les espècies restants i ampliar el territori a Països Catalans.

Les hores invertides han valgut la pena i ens han fet adonar que és possible aconseguir tirar endavant un projecte si ho fas amb esforç i il·lusió. La gent està disposada a ajudar si veu que creus en el teu projecte i que t'hi dediques en cos i ànima.

Esperem que amb aquest treball haguem aportat el nostre granet de sorra en la lluita contra la pèrdua del nostre vocabulari popular. Nosaltres hem aconseguit finalitzar una de les parts més importants, fins ara, de tota la nostra vida com a estudiants. El nostre Treball de Recerca.

AGRAÏMENTS

Ens agradaria dedicar aquest petit espai, però molt gratificant, a donar les gràcies més sinceres a tots els que ens han ajudat a fer possible aquest projecte, que en el darrer any ens ha ocupat tantes hores, però del qual n'estem molt satisfetes. Tot aquest treball no hagués estat mai possible sense la participació i l'ajuda d'un seguit de persones que, més directament o indirectament ens han fet costat en tot aquells moments en que hem vist que el nostre treball es complicava, però sobretot quan realment hem gaudit duent-lo a terme.

En primer lloc, volem agrair aquest treball especialment al nostre professor Alejandro Conde. Mai no podrem acabar de donar-te les gràcies per involucrar-te en el treball de la manera com ho has fet i per confiar sempre en nosaltres. I al nostre tutor, Joan Sanromà, per orientar-nos durant l'elaboració d'aquest, oferir-nos el teu suport i donar-nos consells molt valuosos en la redacció final.

Per altra banda, volem donar les gràcies a l'Alberto Moral que, malgrat tenir molta feina, va dedicar-nos el seu temps en posar en marxa la nostra pàgina web i resoldre'ns tots els dubtes informàtics que hem tingut.

També volem agrair a l'Agustí Rubio, director del nostre institut, el recolzament i interès que ha tingut en el nostre projecte. La teva confiança ens ha fet sentir-nos orgulloses del nostre treball.

Tot el nostre agraïment a l'ICO que ens va deixar consultar la seva biblioteca i per la difusió que ha fet del nostre treball, en especial a l'Anna Lara i al Raül Aymí. Així com al Kike de Sants 3 ràdio per invitar-nos a participar en l'emissió del seu programa.

El nostre treball sens dubte no hauria estat possible sense la col·laboració de tots aquells que han aportat noms a la pàgina web. No tenim espai material per agrair-vos un per un cada aportació feta al web però, de tot cor, gràcies a tots vosaltres per haver fet créixer el niu i fer que aquest projecte s'hagi pogut fer realitat.

Part dels nostres agraïments van destinats de forma íntegra a Màrius Domingo de Pedro, Jordi Sargatal, Gabriela Medina, Pere Alzina i Jordi Clavell per creure en tot moment en el nostre projecte, enviar-nos documents que ens han estat de molta utilitat, estar pendents dels nostres progressos i l'amabilitat que heu tingut amb nosaltres. Sobretot també a Xavier Luna, car sense la conversa que vam mantenir potser no haguéssim sabut veure altres punts de vista tant interessants com els que ens vas exposar.

Volem dedicar també el treball a les nostres famílies, per suportar tots els maldecaps i angories que hem tingut al llarg de la realització del treball.

A tots vosaltres, gràcies. Formeu part d'aquest treball i sabem del cert que sense la vostra ajuda aquest no hagués estat el mateix.

BIBLIOGRAFIA

Llibres

- AIXALÀ i MARTÍ, Xavier, *Els ocells de les Terres de Ponent*, Dilagro, Lleida, 1987.
- ALEGRE, Montserrat, *Dialectologia catalana*, Teide, “El Blau Marí”, 9, Barcelona, 1991.
- ANDINO, Héctor; BADOSA, Enric; CLARABUCH, Oriol; LLEBARIA, Carles, *Atles dels ocells nidificants del Maresme*, ICO, Barcelona, 2005.
- AYMERICH, Pere; SANTANDREU, Joan, *Fauna del Berguedà*, Amalgama, 1998, Berga.
- BARRERA, Jacint, *Los aucells de Teià i Masnou*, Lynx edicions, Barcelona, 2007.
- BARRUL, Joan; MATE, Isabel, *Fauna vertebrada del Parc Natural de la Serra del Montsant*, Diputació de Tarragona, “Guies Temàtiques de la Medusa/Natura”, Tarragona, 2011.
- BAUCELLS i COLOMER, Jordi, *Els rapinyaires nocturs de Catalunya*, 2010. (Edita ell mateix)
- BAYER, Xavier; GUASCH, Cisco; SALVADOR, Humbert, *Fauna vertebrada del Parc del Foix*, Fundació Catalunya i Territori - Fundació Abertis, Barcelona, 2010.
- BERNIS, Francisco, *Diccionario de nombres vernáculos de aves*, Gredos, Madrid, 1995.
- BIBILONI, Gabriel, *Llengua estàndard i variació lingüística*, “Contextos 3 i 4”, Barcelona, 1997. (editor Eliseu Climent)
- BORRÀS, Antoni; JUNYENT, Francesc, *Vertebrats de la Catalunya central*, Fundació Caixa de Manresa, Manresa, 1993.
- CABARD, Pierre; CHAUVET, Bernard, *L'Étymologie des noms d'oiseaux*, Éditions Belin, Paris, 2003.
- CALVET, Jordi; ESTRADA, Joan; MAÑOSA, Santi; MONCASÍ, Francesc; SOLANS, Jordi, *Els ocells de la Plana de Lleida*, Pagès editors, Lleida, 2004.
- CASALS, Frederic; SANUY, Delfí, *La fauna vertebrada a les terres de Lleida*, Edicions de la Universitat de Lleida, Lleida, 2006.
- CLAVELL i CORBERA, Jordi, *Catàleg dels ocells dels Països Catalans*, Lynx Edicions, Barcelona, 2002.

Clavell, J.; López, F.; Clarabuch, O.; Burgas, A.; Cama, A.; Ferrer, J.; Gil, M.; Ollé, A. & Rodríguez, M., *Llista Patró dels ocells de Catalunya*, Comitè Avifaunístic de Catalunya, ICO, Barcelona, 2010.

CONCERNAU, Josep-Manuel, *100 ocells fàcilment identificables*, Cossetània edicions, Col·lecció Hyla, 1, Valls, 2006.

CORDERO, Pedro, *Las aves del Maresme*, Universitat de Barcelona, Barcelona, 1983.

DOMINGO i DE PEDRO, Màrius, "Atlas Ornitològic de Catalunya, zona de l'Alt Camp" dins Quaderns de Vilaniu, 3, pàg. 71-78, Institut d'Estudis Vallencs, Valls, 1983.

DOMINGO i DE PEDRO, Màrius, CONCERNAU, ROBLES, Josep Manel, *Els ocells de l'Alt Camp*, Institut d'Estudis Vallencs, Valls, 1982.

DOMINGO i DE PEDRO, Màrius, *Els ocells al camp de Tarragona*, Centre de lectura de Reus, 26, Reus, 1988.

DOMINGO i DE PEDRO, Màrius, *Rapinyaires de Catalunya*, Cossetània Edicions, "Physis", 2, Valls, 2011.

DOMINGO DE PEDRO, Màrius, *Els ocells del Pallars Sobirà*, Garniseu edicions, "La xisqueta", Tremp, 1992.

DUARTE, Carles; MASSIP, Àngels, *Síntesi d'història de la llengua catalana*, La Magrana, "L'Esparver Llegir", 2, Barcelona, 1993 (vuitena edició).

ESTRADA i BONELL, Joan; OLIVERA i AGUILÀ, Daniel, *Els ocells de Ponent*, La Mañana, Lleida, 1997.

ESTRADA, Joan; JUTGLAR, Francesc; LLOBET, Toni, *Ocells de Catalunya, País Valencià i Balears*, Lynx Edicions, Barcelona, 2010.

ESTRADA, Joan; PEDROCCHI, Vittorio; BROTONS, Lluís; HERRANDO, Sergi, *Atles dels ocells nidificants de Catalunya 1999-2002*, Lynx Edicions, Barcelona, 2004.

FERRER i PARAREDA, Xavier, *Introducció ornitològica al Delta de l'Ebre*, Institut d'Estudis Catalans, Treballs de la Institució Catalana de la Història Natural, 8, 1979.

FONOLL, Celdoni, *Veus d'ocells*, Lynx Edicions, Barcelona, 2000. (2a edició)

FONOLL, Celdoni, *60 ocells comuns i rars i de noms singulars*, Lynx Edicions, Barcelona, 2002.

FONOLL, Celdoni, *Aucells*, Lynx edicions, Barcelona 2006.

FONOLL, Celdoni, *Veus d'ocells - Bells ocells*, Lynx Edicions, Barcelona, 2011.

- GARCIA, Josep, *Els ocells silvestres del zoo de Barcelona*, Lynx Edicions, Barcelona, 2012.
- GUTIÉRREZ, Ricard; ESTEBAN, Pau; SANTA EUGENIA, Xavier, *Els ocells del Delta del Llobregat*, Lynx edicions, Barcelona, 1995.
- HERRANDO, Sergi; BROTONS, Lluís; ESTRADA, Joan; GUALLAR, Santi; ANTON, Marc, *Atles dels ocells de Catalunya a l'hivern 2006-2009*, Lynx Edicions, Barcelona, 2011.
- JANÉ, Albert, *Els ocells de la nit*, Associació Llengua Nacional, 49, p.15, Barcelona, 2004.
- JOBLING, James A., *Dictionary of scientific bird names*, Christopher Helm, London, 2010.
- LLINÀS i VIOLA, Rosa; SARGATAL i VICENS, Jordi; *Els noms dels ocells als Països Catalans*, 1986 (Comunicació personal).
- LLOBET i FRANÇOIS, Toni, *Flora i fauna del Parc Natural del Delta de l'Ebre*, Brau Edicions, Figueres, 2009.
- LÓPEZ i DEL CASTILLO, Luís, *El català a través del temps*, Biblària, "Nadal", 53, Barcelona, 2001 (setena edició).
- MACIÀ, Daniel, *Ocells de la comarca d'Anoia*, Consell Comarcal de l'Anoia, Igualada, 1991.
- MACIAS, ARAU, Miquel, *Els ocells de la Garrotxa*, Editora de Batet, Olot, 1988.
- MALUQUER i SOSTRES, Joaquim, *Conèixer i estimar els ocells*, Pòrtic, Barcelona, 2008.
- MALUQUER i SOSTRES, Joaquim, *Els ocells de les terres catalanes*, Barcino, Fundació Jaume I, Barcelona, 1981.
- MASCLANS i GIRVÉS, Francesc, *Els noms vulgars de les plantes a les terres catalanes*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1954.
- MATHEU, Eloïsa, *Ocells de Barcelona*, Ajuntament de Barcelona, "Guies d'Educació Ambiental", Barcelona, 2005.
- MÉNDEZ i IGLESIAS, Marcos, *Cómo escribir artículos científicos*, Tundra, Valencia, 2010.
- MESTRE i RAVENTÓS, Pere, *Avifauna de la finca <La Roqueta> (Massís del Garraf)*, Miscel·lània Penedesenca, Institut d'Estudis Penedesencs, Sant Sadurní d'Anoia, 1985.
- MESTRE i RAVENTÓS, Pere, *Contribución a un estudio ornitológico del Valle de Camprodón (Gerona)*, Miscel·lània Zoològica, v. 3, fasc. 1, p.65-76, Girona, 1971.
- MESTRE i RAVENTÓS, Pere, *Els ocells de la vall de Boí i Aigüestortes*, Sant Sadurní d'Anoia, 1996. (edita l'autor)

MOTJÉ, COSTA, Lluís, *Els ocells de la comarca de la Selva*, Diputació de Girona, Girona, 1982.

MUNTANER, Jordi; FERRER, Xavier; MARTÍNEZ-VILALTA, Albert, *Atlas dels ocells nidificants de Catalunya i Andorra*, Ketres, Barcelona, 1983.

PETERSON, Roger; MOUNTFORT, Guy; HOLLLOM, P.A.D, *Guia dels ocells dels Països Catalans i d'Europa*, Omega, Barcelona, 1995.

SALVADÓ, Humbert, *Recull de noms populars d'ocells al Penedès*, Publicat a Miscel·lània penedesenca, Institut d'Estudis Penedesencs, Vilafranca, 1982.

SAUER, Frieder, *Aus terrestres*, Blume, Barcelona, 1983.

SOLÀ, Joan, *L'obra de Pompeu Fabra*, Editorial Teide, Col·lecció "el Blau Marí", 8, Barcelona 1987.

SVENSON, Lars, *Guia d'ocells. Europa i regió mediterrània*, Edicions Omega, Barcelona, 2009.

TAVANI, Giuseppe, *Breu història de la llengua catalana*, Edicions 62, "Els llibres de l'Escorpí", 82, Barcelona, 1994.

VAYREDA i VILA, Estanislao, *Fauna ornitològica de la província de Gerona*, Paciano Torres, Girona, 1882.

VENY, Joan, *Els parlars catalans*, Editorial moll, Palma de Mallorca, 1991.

VENY, Joan, *Llengua i entorn natural*, Edicions 62, "Llibres a l'Abast", 361, Barcelona, 2001.

VILLAPLANA i FERRER, Jesús, *Biologia i mites dels ocells*, Edicions la Xara, "col·lecció País", 9, Simat de la Vallidigna, 2003.

Webs

ÁLVAREZ DE TOLEDO, María Luisa. *Infobiblio* [en línia]. Oviedo: Wordpress, cop. 2010.

<<http://www.infobiblio.es/>> [Consulta: 2013]

CAE. *Comitè Avifaunístic Empordanès* [en línia]. Comarques de l'Empordà: CAE, cop. 2006.

<<http://www.comiteempordanes.org/>> [Consulta: 2013]

DOMINGO, Màrius. *Els ocells al Camp i a la Conca de Barberà* [en línia]. Blogspot, cop. 2009-2013.

<<http://ocellsdelcamp.blogspot.com/>> [Consulta: 2013]

FUNDACIÓ XENO-CANTO. *Xeno-canto* [en línia]. Fundació xeno-canto, cop. 2005-2013.

<<http://www.xeno-canto.org>> [Consulta: 2013]

IEC. *Diccionari català-valencià-balear* [en línia]. Barcelona: Editorial Moll, cop. 2002-2013.

<<http://dcvb.iecat.net/>> [Consulta: 2013]

IEC. Diccionari de la Llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans [en línia]. Barcelona: IEC, cop. 2007-2013.

<<http://dlc.iec.cat/>> [Consulta: 2013]

ICO. *Institut Català d'Ornitologia* [en línia]. Barcelona: ICO, cop. -2013.

<<http://www.ornitologia.org/>> [Consulta: 2013]

ICO. *Servidor d'informació ornitològica de Catalunya* (SIOC) [en línia]. Barcelona: Departament d'Innovació, Universitats i Empresa, cop. 2006-2013.

<<http://www.sioc.cat/>> [Consulta: 2013]

LYNX EDITIONS. *Handbook of the birds of the World Alive* [en línia]. Barcelona: Lynx Editions, cop. 2013.

<<http://www.hbw.com/>> [Consulta: 2013]

LYNX EDITIONS. *The Internet Bird Collection* [en línia]. Lynx Editions, cop. 2002-2013.

<<http://ibc.lynxeds.com/>> [Consulta: 2013]

PALOU, Jordi; SOLER, Miquel. *RodaMots* [en línia], cop. 1999-2013.

<<http://www.rodamots.com/>> [Consulta: 2013]

TANTULL i OLIVA, Josep Maria. *Les Aus* [en línia]. Els Muntells: Lo Traductor, cop. 2008 .

<<http://www.elsmuntells.com/traductor/html/aus.html>> [Consulta: 2013]

ANNEXOS

CORREUS ELECTRÒNICS

A continuació hi ha una petita mostra d'alguns dels correus electrònics que hem anat rebent al llarg de l'elaboració del treball.

També hem rebut informacions molt valuoses com treballs que alguns d'ells havien començat, però no havien acabat, referències bibliogràfiques, altres contactes...

Jordi Sargatal, 10 de juliol de 2013

Molt bones Laia i Paula,

Primer de tot per molts anys per la vostra iniciativa, que realment fa molta falta.

Quan vàrem traduir algunes guies d'ocells al català ens sabia molt greu posar un nom, forçosament un de sol, i veure com ajudàvem a perdre els altres que s'utilitzen a les diferents comarques de Catalunya, i per això, apart d'utilitzar sempre els noms empordanesos, vàrem iniciar un recull de noms populars que malauradament mai ha vist la llum.

Amb la meva dona, Rosa Llinàs, fa anys varem iniciar aquest recull, i també volíem fer la llista d'ocells del món en català (el TERMCAT ens consultava els noms nous que havien d'aparèixer en documentals, llibres, etc.), aprofitant que jo mateix estic involucrat en el "Handbook of the Birds of the World" i amb la llista d'ocells en castellà. Per això, també per justícia, volíem fer la llista catalana.

En fí, quan poguem us afegirem noms a la llista.

Crec que seria millor que enlloc de dividir Catalunya en hàbitats ho fèssiu per comarques, ja que els noms s'agrupen més així.

Un altre cop felicitacions, i fins aviat,

JS

Carlos Álvarez Cros, 27 de setembre de 2013

Hola Laia i Paula,

Si aneu a "NOMS" (<http://www.comiteempordanes.org/Noms/Noms.html>) del web del CAE (<http://www.comiteempordanes.org/>), trobareu dos documents amb noms populars gironins i empordanesos amb les seves corresponents fons bibliogràfiques. D'algunes d'aquestes fonts en podeu treure més noms, de les altres províncies. A més, us adjunto alguns altres documents on podeu trobar-ne d'altres. També n'hi ha a: MUNTANER, J., FERRER, X., MARTINEZ-VILALTA, A. (1983) Atlas dels ocells nidificants de Catalunya i Andorra. Barcelona, Ketres.

(Sense referència de la zona). CALVET, J., ESTRADA, J., MAÑOSA, S., MONCASÍ, F., SOLANS, J. (eds.) (2004) Els ocells de la Plana de Lleida. Lleida, Pagès Editors.

Ja veieu que és un tema que m'interessa i que he treballat una mica. Us dono força feina feta i com a recompensa m'agradaria que em féssiu arribar el resultat final del treball..

Salutacions i ànims,

Carlos Alvarez Cros

Joan Morales, 9 d'octubre de 2013

Bon dia,

En primer lloc, vull felicitar-vos per la vostra iniciativa. Normalitzar una llengua es quelcom molt important per a garantir-ne la seva continuïtat i el perill de la dielectització pejorativa que pretenen els que no lli volen massa bé ("lapao", i semblants).

Però això no vol dir que no calgui preservar-ne les formes dialectals i les denominacions locals. Una cosa no treu l'altra. Al contrari. Fixar la llengua no ha de ser mai enemic de preservar-ne totes les seves formes locals.

Us animo a continuar entrant espècies. Jo mateix m'he trobat que algunes espècies de les que volia donar-vos la denominació empordanesa, no les he trobat:

Xarrasclet - "roncaire"

Gralla - "caua"

Ànec xiulaire - "piulaire",

Ànims i endavant amb aquesta excel·lent iniciativa de recerca.

Xavier Luna, 27 de novembre de 2013

Paula i Laia:

ja he apuntat el vostre nou correu. Espero que la feina tan interessant que feu tiri endavant, i ja em direu què us han dit els jutges (però no els feu gaire cas: ja us dic jo que el que feu està molt bé i val la pena).

Ben cordialment,

Xavier

Els ajuntaments i els camps d'aprenentatge a qui vam enviar el correu electrònic van reenviar-lo a gent entesa en ocells o a altres associacions.

Fins i tot el correu electrònic va arribar a les xarxes socials.

Ferran G. Prat, 30 de setembre de 2013

Hola Laia, i Paula,

ja he reenviat el vostre missatge a gent que es dedica a estudiar ocells, i a profes d'Institut que també poden recollir molts noms locals.

Molt interessant el vostre treball, i important perquè és cert que la gent només sabrà el nom "oficial".

Salut

Ferran

Montse Grabolosa Sellabona, 30 de setembre de 2013

Benvolguts,

Hi ha unes noies que fan un treball de recerca sobre la recopilació dels noms populars que donem als ocells a les diferents zones de parla catalana. Com que ho han enviat a tots els parcs potser ja us deu haver arribat per un altre cantó, però per part del Centre de Documentació del Parc estàvem fent una mica de recull de possibles fonts d'informació i documents que poden ajudar a aquestes noies, i en Joan Montserrat m'ha comentat que ell ja havia aportat dades per fer un treball semblant fa uns anys però no recorda com va acabar el tema, ni qui feia el treball... però m'ha donat els vostres noms, com a ornitòlegs experts, perquè us demani més informació.

Qualsevol dada, pista, bibliografia, serà molt ben rebuda, i si ens fan arribar el treball final també us el podem fer arribar, si voleu ;-D

Per avançat, moltes gràcies per la vostra col·laboració.

10 La Biblioteca de Veterinària de la UAB i el Parc Natural del Cadí Moixeró van publicar l'enllaç de la nostra pàgina al seu Facebook.

ENTREVISTA A MÀRIUS DOMINGO DE PEDRO

Màrius Domingo de Pedro és un ornitòleg que ha presentat ponències de la seva especialitat en congressos internacionals, i que és autor de molts llibres d'ocells els quals inclouen alguns noms populars. Des d'un bon principi es va interessar en el nostre treball i s'ha ofert en tot moment a ajudar-nos en tot el que necessitèssim.

Hem consultat i buidat els noms d'alguns dels seus llibres: *Rapinyaires de Catalunya*, *Atlas Ornitològic de Catalunya, zona de l'Alt Camp*, *Els ocells de l'Alt Camp*, *Els ocells del Pallars Sobirà*, *Els ocells al camp de Tarragona*.

En tots els teus llibres inclou certs noms populars? Per què?

Crec que és tan important conservar els noms populars dels ocells –moixons, al Camp de Tarragona- com conservar els mateixos ocells, al cap i a la fi és una herència que hem rebut i el nostre deure és conservar-la.

Al mateix temps que es fa recerca de les poblacions d'ocells també se'n pot fer dels seus noms, que són diferents a cada comarca i fins i tot a cada poble, de vegades. A més a més, molts cops són noms molt interessants que reflecteixen etologia, aspecte o relacions amb els humans.

Has treballat en algun projecte relacionat amb el recull dels noms populars dels ocells?

No en conec cap que hagi reeixit. Solament un autor va iniciar fa temps un intent d'atles ornitonímic, però no n'he tingut coneixement que hagi fet cap més.

Quines creus que són les principals causes que porten a la pèrdua d'aquest vocabulari?

La globalització en general i especialment la uniformització del llenguatge. Primer, els programes d'en Rodríguez de la Fuente a la TVE ja van fer molt de mal i quasi fan desaparèixer els noms en català. Després, els programes de producció pròpia de TV3 o les traduccions de documentals estrangers fan que es generalitzin els noms oficials en català, en detriment dels populars.

A més a més, els humans cada cop estem més distanciat de la Natura, i ara només la gent gran coneix aquests noms, perquè és en realitat una conseqüència que només ells coneixen els ocells a que es refereixen.

Quan t'has de referir a una espècie concreta d'ocell amb quin nom el designes, l'oficial català o el popular?

Depèn amb qui estigui parlant. Evidentment, si parles amb algú del lloc, com ara un pagès o un pastor, t'hi has de referir amb el popular. Si ho faig amb algú de fora –de Barcelona, per exemple- o fins i tot amb algú de la comarca però que sigui jove, ho he de fer amb l'oficial. I si parlo amb algun naturalista, normalment ens entenem amb el científic.

Què et sembla el nostre projecte? Tens alguna suggerència o recomanació?

Em sembla fantàstic i necessari.

Crec que heu d'establir una xarxa de col·laboradors dels quals en pugueu comprovar la fiabilitat i que us ajudin a cobrir tot el territori, ja que si no es farà quasi impossible.

Aquests col·laboradors/es haurien de cercar a cada poble –remarco poble, a les ciutats serà molt més difícil- un “informador”, és a dir, una persona gran que conegui els ocells i, amb la guia a la mà, amb les il·lustracions soles, sense nom, anirà recollint els noms. Cal vigilar molt amb la “contaminació” dels noms oficials.

També crec que podeu intentar d'aconseguir algun ajut d'una entitat de defensa de la llengua, oficial o tipus Òmnium, per exemple. Malgrat la crisi, un projecte així mereix suport.

P. S.

Compteu amb mi per tot el que us pugui ajudar!

Màrius Domingo

ENTREVISTA A JORDI SARGATAL

Jordi Sargatal és un zoòleg que va encapçalar el moviment de defensa en contra de la desaparició dels aiguamolls de l'Empordà. Posteriorment en fou el director durant catorze anys. També va ser el director de l'extinta Fundació Territori i Paisatge de l'Obra Social de Caixa Catalunya que promogué molts projectes naturalistes.

Actualment és el director general del Grup Mascort i també és l'autor de molts llibres avifaunístics importants i ha participat en la restauració de diverses zones humides i la conservació dels seus ocells.

Ens vam posar en contacte amb ell i de seguida va felicitar-nos per la iniciativa i va enviar-nos un recull de noms populars que van començar ell i la seva dona Rosa Llinàs, "Els noms dels ocells als Països Catalans", però que mai s'ha publicat. Hem introduït aquests noms en el nostre recull.

Què us va portar a tu i a la teva dona a fer el recull dels noms populars dels ocells dels Països Catalans? Per quin motiu no el va acabar? Hi ha alguna cosa que canviareu o ens suggeriríeu per tal de millorar-lo?

La principal raó va ser la traducció de guies d'ocell al català i haver d'agafar un sol nom oficial. Amb això vàrem veure que fèiem un favor a la llengua, en poder disposar de guies en català, però un flac favor als noms populars, ja que estaríem col·laborant a fer-los perdre.

A més la meva dona, Rosa Llinàs, és filòloga i tan a ella com a mi ens va agradar molt anar a enquestar persones i fer buidatges de noms.

Vàrem fer un primer informe, però per motius d'altres ocupacions la feina va quedar a mitges.

Tenint en compte que nosaltres hem fet buidatge de llibres i hem utilitzat les xarxes socials per a aconseguir els noms dels ocells, quin fou el vostre mètode per a obtenir-los?

També buidat de llibres, i enquestes a persones coneixedores dels ocells (sobretot caçadors) que no estiguessin contaminats pels noms oficials.

Has treballat en algun altre projecte relacionat amb els noms populars dels ocells?

Vàrem treballar pel TERMCAT batejant els ocells que surten en documentals i llibres, i que pel fet de ser forans no tenien nom en català.

Quines creus que són les causes principals que fa que els noms populars es perdin?

Bàsicament la homogeneïtzació provocada per la necessària atribució d'uns noms oficials per entendre'ns tots. Ara, ens podem entendre i no deixar d'utilitzar aquests sinònims.

T'ha sorprès veure que estem duent a terme un treball similar al que tu vas començar anys enrere?

La veritat és que m'ha sorprès molt positivament, i espero que pogueu fer el màxim de feina.

Quan t'has de referir a una espècie concreta d'ocell amb quin nom el designes, l'oficial català o el popular?

Depèn del context, però quasi sempre utilitzo el popular empordanès!! I si veig que la gent no m'entén llavors els hi poso com a sinònim el nom oficial.

ÍNDIX DE NOMS CIENTÍFICS

Accipiter gentilis.....	25	Lagopus mutus.....	50
Accipiter nisus.....	36	Larus michahellis.....	42
Acrocephalus scirpaceus.....	28	Loxia curvirostra.....	59
Aegithalos caudatus.....	44	Merops apiaster.....	23
Alauda arvensis.....	24	Motacilla alba.....	32
Alcedo atthis.....	27	Motacilla cinerea.....	33
Alectoris rufa.....	50	Myiopsitta monachus.....	31
Anas platyrhynchos.....	25	Neophron percnopterus.....	26
Apus apus.....	37	Oriolus Oriolus.....	49
Aquila chrysaetos.....	24	Parus caeruleus.....	43
Ardea cinerea.....	27	Parus major.....	44
Athene noctua.....	46	Passer domesticus.....	49
Bubo bubo.....	34	Phoenicopterus ruber.....	38
Burhinus oedicephalus.....	57	Phoenicurus ochrurus.....	31
Caprimulgus europaeus.....	35	Phylloscopus collybita.....	46
Carduelis carduelis.....	29	Pica pica.....	41
Carduelis spinus.....	43	Picus viridis.....	51
Certhia brachydactyla.....	54	Porphyrio porphyrio.....	53
Cettia cetti.....	55	Psittacula krameri.....	31
Chroicocephalus ridibundus.....	42	Pyrrhocorax graculus.....	42
Coccothraustes coccothraustes.....	35	Pyrrhula Pyrrhula.....	52
Columba livia.....	30	Regulus ignicapillus.....	28
Columba palumbus.....	59	Remiz pendulinus.....	57
Corvus corax.....	30	Serinus serinus.....	39
Coturnix coturnix.....	42	Sitta europaea.....	51
Cuculus canorus.....	32	Streptopelia decaocto.....	58
Delichon urbica.....	48	Streptopelia turtur.....	58
Dendrocopos major.....	51	Strix aluco.....	40
Dryocopus martius.....	51	Sturnus unicolor.....	36
Egretta garzetta.....	44	Sylvia atricapilla.....	56
Emberiza schoeniclus.....	54	Sylvia cantillans.....	57
Erithacus rubecula.....	52	Sylvia melanocephala.....	55
Falco peregrinus.....	37	Sylvia undata.....	55
Falco tinnunculus.....	60	Tachymarpis melba.....	26
Ficedula hypoleuca.....	45	Tetrao urogallus.....	40
Gallinula chloropus.....	53	Tichodroma muraria.....	49
Garrulus glandarius.....	39	Troglodytes troglodytes.....	29
Gypaetus barbatus.....	59	Turdus merula.....	45
Gyps fulvus.....	60	Tyto Alba.....	46
Hippolais polyglotta.....	28	Upupa epops.....	53
Hirundo rustica.....	47	Vanellus vanellus.....	38

ÍNDIX DE NOMS OFICIALS

ABELLEROL.....	23	MALLERENGA CARBONERA	44
ÀGUILA DAURADA.....	24	MALLERENGA CUALLARGA	44
ALOSA VULGAR.....	24	MARTINET BLANC.....	44
ÀNEC COLLVERD	25	MASTEGATATXES	45
ASTOR	25	MERLA NEGRA.....	45
AUFRANY	26	MOSQUITER COMÚ	46
BALLESTER.....	26	MUSSOL COMÚ.....	46
BERNAT PESCAIRE.....	27	ÒLIBA	46
BLAUET.....	27	ORENETA COMUNA.....	47
BOSCARLA DE CANYAR.....	28	ORENETA CUABLANCA.....	48
BOSQUETA VULGAR.....	28	ORIOI.....	48
BRUEL.....	28	PARDAL COMÚ.....	49
CADERNERA.....	29	PELA-ROQUES	49
CARGOLET.....	29	PERDIU BLANCA	50
COLOM ROQUER	30	PERDIU ROJA.....	50
CORB	30	PICA-SOQUES BLAU.....	51
COTORRA DE KRAMER	31	PICOT GARSER GROS	51
COTORRETA DE PIT GRIS	31	PICOT NEGRE	51
COTXA FUMADA	31	PICOT VERD	51
CUCUT	32	PINSÀ BORRONER	52
CUERETA BLANCA.....	32	PIT-ROIG	52
CUERETA TORRENTERA	33	POLLA BLAVA.....	53
DUC.....	34	POLLA D'AIGUA.....	53
DURBEC	35	PUPUT.....	53
ENGANYAPASTORS.....	35	RASPINELL COMÚ	54
ESPARVER VULGAR	36	REPICATALONS	54
ESTORNELL NEGRE	36	ROSSINYOL BORD.....	55
FALCIOT NEGRE.....	37	TALLARETA CUALLARGA	55
FALCÓ PEREGRÍ	37	TALLAROL CAPNEGRE	55
FLAMENC	38	TALLAROL DE CASQUET	56
FREDELUGA.....	38	TALLAROL DE GARRIGA	57
GAFARRÓ.....	39	TEIXIDOR	57
GAIG.....	39	TORLIT	57
GALL FER	40	TÓRTORA	58
GAMARÚS	40	TÓRTORA TURCA.....	58
GARSA	41	TRENCALÒS	59
GAVIÀ ARGENTAT	42	TRENCAPINYES COMÚ	59
GAVINA VULGAR	42	TUDÓ.....	59
GRALLA DE BEC GROC	42	VOLTOR COMÚ	60
GUATLLA	42	XORIGUER COMÚ.....	60
LLUER	43		
MALLERENGA BLAVA	43		

ÍNDIX DE NOMS VERNACLES

<i>abeller</i>	23	<i>ànet</i>	25
<i>abellerol</i>	23	<i>angrineta</i>	47
<i>abellerola</i>	23	<i>ànic</i>	25
<i>abellola</i>	23	<i>ànic collverd</i>	25
<i>àdena</i>	25	<i>animal de fred</i>	38
<i>adeth nere</i>	32	<i>apuput</i>	53
<i>agafa-mosquits</i>	46	<i>aranyer</i>	49
<i>agaús</i>	41	<i>aranyes</i>	49
<i>agla</i>	24	<i>areneta</i>	47
<i>agret</i>	44	<i>areneta culblanc</i>	48
<i>agró</i>	27	<i>arné</i>	27
<i>agró blanc</i>	44	<i>arner</i>	27
<i>agruneta</i>	47, 48	<i>aroneta</i>	47
<i>àguil blanca</i>	26	<i>aroneta blanca</i>	48
<i>àguila</i>	24	<i>arpellot</i>	26
<i>àguila rossa</i>	60	<i>ascamarlic</i>	57
<i>àguila blanca</i>	26	<i>astor galliner</i>	25
<i>àguila gallinera</i>	25	<i>astoret</i>	36, 37, 60
<i>àguila grossa</i>	24	<i>astornell</i>	36
<i>àguila marina</i>	26	<i>aturat</i>	41
<i>àguila negra</i>	24	<i>àubila</i>	47
<i>àguila pelomera</i>	25	<i>aucell de grop</i>	26, 37
<i>àguila reial</i>	24	<i>audeth pic</i>	51, 52
<i>àguila rossa</i>	59	<i>audeth pic nere</i>	51
<i>àguila trençalòs</i>	59	<i>aulendra</i>	47
<i>aiguader</i>	52	<i>aulidona</i>	47
<i>aiguarol</i>	24, 27	<i>auraneta</i>	47
<i>alcaravà</i>	57	<i>aurendeta</i>	47
<i>alció</i>	27	<i>aurineta</i>	47, 48
<i>àlic roig</i>	38	<i>auriol</i>	23
<i>àlic rosat</i>	38	<i>auriona</i>	47
<i>àliga</i>	24, 60	<i>aurirona</i>	47
<i>àliga blanca</i>	26	<i>auronella</i>	47
<i>àliga daurada</i>	24	<i>auroneta</i>	47, 48
<i>àliga de coll pelat</i>	60	<i>austornell</i>	36
<i>àliga grossa</i>	24	<i>babeca</i>	41, 46
<i>àliga negra</i>	24	<i>babeca petita</i>	46
<i>àliga reial</i>	24	<i>bagaleu</i>	40
<i>aligot astor</i>	36	<i>baladrau</i>	40
<i>allidona</i>	47	<i>baladrer</i>	40
<i>aloba</i>	24	<i>baladreu</i>	40
<i>aloia</i>	24	<i>ballester de ventre blanc</i>	26
<i>aloua</i>	24	<i>ballester dels grossos</i>	26
<i>alouda</i>	24	<i>ballester muntanyenc</i>	26
<i>alova</i>	24	<i>barba-rogi</i>	52
<i>amer</i>	27	<i>barba-roig</i>	52
<i>ànec</i>	25	<i>Barba-roja</i>	52
<i>ànec coll-blau</i>	25	<i>barracaire</i>	32
<i>ànec d'aigua</i>	25	<i>baseroca</i>	41
<i>ànec de bosc</i>	25	<i>bebeca</i>	46
<i>ànec del coll verd</i>	25	<i>bec de ferro</i>	35
<i>ànec gros</i>	25	<i>bec de ganxo</i>	59
<i>ànec salvatge</i>	25	<i>bec de plata</i>	35
<i>àneda</i>	25	<i>bec pescaire</i>	27
<i>ànega</i>	25	<i>beca-figues</i>	45

<i>bec-crusat</i>	59	<i>cabrot</i>	40
<i>becdur</i>	35	<i>cabrota</i>	34, 40, 47
<i>bec-tort</i>	59	<i>caça-aranyes</i>	49
<i>begalot</i>	40	<i>cacauet</i>	33, 34
<i>bellerol/a</i>	23	<i>cacauet blanc</i>	33
<i>belloter</i>	23	<i>cacauet groc</i>	34
<i>bernat</i>	27	<i>cacauet torrenter</i>	34
<i>bernat de s'alga</i>	27	<i>caderner</i>	29
<i>besaroca</i>	41	<i>caderneta</i>	29
<i>betllero/a</i>	23	<i>caga-mànecs</i>	53
<i>bigaleu</i>	40	<i>cagamànecs</i>	31, 35
<i>bigot</i>	24	<i>caganaps</i>	46
<i>bisaroca</i>	41	<i>cagarnera</i>	29
<i>bitó</i>	27	<i>cagat</i>	49
<i>bitxac gros</i>	32	<i>calandreta</i>	54
<i>bizet</i>	30	<i>calàndria</i>	25
<i>blanqueta</i>	45	<i>cama-roja</i>	50
<i>blanquillo</i>	45	<i>cama-vermella</i>	50
<i>blavenca</i>	27	<i>canadenc</i>	23
<i>blavet</i>	27	<i>canadenca</i>	23
<i>blaveta</i>	27	<i>canadiense</i>	23
<i>bobareta</i>	46	<i>canari</i>	39
<i>bobo</i>	34	<i>canari bord</i>	39
<i>bobó</i>	26, 34	<i>canari de muntanya</i>	39
<i>bocatxo</i>	35	<i>canonge</i>	52
<i>borroner</i>	52	<i>canonja</i>	52
<i>bosqueret</i>	29	<i>cantimpeira</i>	44
<i>bosquereta</i>	28	<i>cantimpera</i>	44
<i>bosquet</i>	55, 57	<i>cap d'oli</i>	56
<i>bosqueta</i>	28, 46, 55, 57	<i>cap de capellà</i>	55
<i>bosqueta rossinyolenc</i>	28	<i>cap de flare</i>	56
<i>botiguer</i>	27	<i>capa-roi</i>	59
<i>bovera</i>	35	<i>caparret negre</i>	56
<i>broc</i>	52	<i>capcul</i>	32
<i>brúfol</i>	34	<i>capellana</i>	43, 44
<i>bruixa</i>	46	<i>capellanet</i>	55, 56
<i>bubo</i>	34	<i>capellina</i>	39
<i>bubú</i>	34	<i>capet negre</i>	55, 56
<i>bubut</i>	53	<i>capet ros</i>	56
<i>buitra</i>	60	<i>capet rosset</i>	56
<i>buitre</i>	60	<i>capinegra</i>	56
<i>buitre de coll pelat</i>	60	<i>cap-i-negre</i>	56
<i>bujaroca</i>	41	<i>cap-i-ros</i>	56
<i>bulte</i>	60	<i>capirrossa</i>	56
<i>bultre</i>	60	<i>cap-negre</i>	55
<i>buo</i>	34	<i>capnegre</i>	56
<i>busaroca</i>	41	<i>cap-negre d'ull roig</i>	55
<i>busqueret</i>	55	<i>capnegret</i>	56
<i>but-but</i>	53	<i>capó blanc</i>	44
<i>cabeca</i>	41	<i>capó d'aigua</i>	27
<i>cabra boc</i>	40	<i>cap-roig</i>	51
<i>cabra boja</i>	40	<i>cap-ros</i>	56
<i>cabra fera</i>	40	<i>carboner</i>	31
<i>cabralòs</i>	40	<i>carbonera</i>	44, 56
<i>cabrassa</i>	40	<i>cardalina</i>	29
<i>cabrer</i>	40	<i>cardenal</i>	29, 52
<i>cabrerot</i>	40	<i>cardeneta</i>	29
<i>cabres</i>	35	<i>carderola</i>	29
<i>cabreta</i>	40	<i>carderoleta</i>	29

<i>carderolina</i>	29	<i>críol</i>	32
<i>cardina</i>	29	<i>criolles</i>	24
<i>carlina</i>	29	<i>cua roig</i>	31
<i>caro</i>	41	<i>cuallarg</i>	33
<i>carpinter</i>	51	<i>cua-roí</i>	31
<i>carrasca</i>	50	<i>cua-roja</i>	31
<i>carrascla</i>	50	<i>cua-roja cendrosa</i>	31
<i>carrau</i>	32	<i>cuc</i>	32
<i>casqueta groga</i>	34	<i>cuc caldera</i>	55
<i>caua</i>	30, 42	<i>cucala</i>	42
<i>cavafangues</i>	32	<i>cuco</i>	32
<i>cava-turra</i>	35	<i>cucuc</i>	32
<i>caveca</i>	46	<i>cucullada marina</i>	38
<i>cigala</i>	42	<i>cucurulla</i>	32
<i>cigarra</i>	42	<i>cuech</i>	32
<i>coella</i>	33	<i>cuera</i>	33, 34
<i>cogullada marina</i>	38	<i>cuera groga</i>	34
<i>cogullada marinera</i>	38	<i>cuereta</i>	33
<i>cogullet</i>	38	<i>cuereta d'aigua</i>	34
<i>cogullot</i>	38	<i>cueta</i>	34
<i>colibrí</i>	27	<i>cueta blanca</i>	33
<i>coll-blau</i>	25	<i>cueta de frare</i>	33
<i>collerot</i>	25	<i>cueta groga</i>	34
<i>coll-verd</i>	25	<i>cueta-roja</i>	31
<i>colom</i>	30	<i>cuga-roí</i>	31
<i>colom boscà</i>	30	<i>cuiul</i>	32
<i>colom de carrer</i>	30	<i>cul roja</i>	46
<i>colom de serra</i>	30	<i>culblanc</i>	48
<i>colom fer</i>	59	<i>culliverd</i>	25
<i>colom feréstec</i>	30, 59	<i>cul-rogenic</i>	31
<i>colom foie</i>	59	<i>cul-roget</i>	31
<i>colom salvatge</i>	30, 59	<i>cul-rogeta</i>	31
<i>coloma</i>	30	<i>cul-roia</i>	31
<i>colomí</i>	30, 59	<i>cul-roig</i>	31
<i>cònic</i>	33	<i>culroig calderer</i>	31
<i>corb carner</i>	30	<i>cul-roja</i>	31
<i>corb carnisser</i>	30	<i>curroi</i>	31
<i>corb gros</i>	30	<i>curroia</i>	31
<i>corb marí</i>	26	<i>curt de gambals</i>	41
<i>corba</i>	30	<i>cuscueta</i>	33
<i>corbas</i>	30	<i>cuscueta groga</i>	34
<i>corbàs</i>	30	<i>cuturneta</i>	33
<i>corc</i>	30	<i>d'arbrespica-soques</i>	51
<i>corconer</i>	51	<i>divuit</i>	39
<i>cornella de bec groc</i>	42	<i>donzell</i>	52
<i>coroneta del rei</i>	28	<i>donzella</i>	52
<i>correu</i>	35	<i>dormissó</i>	27
<i>cotorra argentina</i>	31	<i>dropo</i>	41
<i>cotorra de collar</i>	31	<i>dúbol</i>	34
<i>cotorra gris</i>	31	<i>duc gran</i>	34
<i>cotxa</i>	31	<i>duc reial</i>	34
<i>cotxa de mar</i>	33	<i>dugo</i>	34
<i>covattera</i>	35	<i>dúgol</i>	34
<i>covatterer</i>	35	<i>durabec</i>	35
<i>covaterres</i>	35	<i>dúvol</i>	41
<i>craber</i>	34, 40	<i>enganapastors</i>	35
<i>cregullada marina</i>	38	<i>engarineta</i>	47, 48
<i>cridaner</i>	39	<i>equeta</i>	52
<i>crídol</i>	39	<i>equeta</i>	52

<i>escloper</i>	35	<i>falzina</i>	37
<i>escolper</i>	35	<i>falziot</i>	37
<i>escurabecs</i>	50	<i>fanzilla</i>	37
<i>esgalla-simals</i>	29	<i>fenicòpter</i>	38
<i>esgarrapinyes</i>	59	<i>ferdulega</i>	38
<i>esmerla</i>	37	<i>ferreret</i>	43, 44
<i>esmirle</i>	37	<i>ferreter</i>	43
<i>esparaver</i>	36, 60	<i>figuer</i>	49
<i>esparaver de quatre cuixes</i>	36	<i>figueral</i>	49
<i>esparaver llangoster</i>	60	<i>figuerol</i>	45
<i>esparaver negret</i>	36	<i>Flare</i>	38
<i>esparaver roget</i>	60	<i>forneret</i>	57
<i>esparaver sargantiller</i>	60	<i>fotojera mallorquina</i>	53
<i>esparraver</i>	60	<i>fotoja de bec vermell</i>	53
<i>esparver</i>	26, 37, 60	<i>fotojera</i>	53
<i>esparver blau</i>	37	<i>frare</i>	50
<i>esparver de quatre cuixes</i>	36, 60	<i>fraret</i>	29, 38
<i>esparver dels escarbats</i>	37	<i>fredeluc</i>	29, 38
<i>esparver dels escarbats</i>	60	<i>fredeluca</i>	38
<i>esparver gros</i>	26	<i>fredeluga</i>	38
<i>esparver petit</i>	36	<i>fredolec</i>	38
<i>esparver que fa l'aleta</i>	60	<i>fredoleca</i>	38
<i>esparver roig</i>	60	<i>fredolia</i>	38
<i>esparver ros</i>	60	<i>fredolic</i>	29
<i>esparver rosset</i>	60	<i>ferdulega</i>	38
<i>esparver sargantener</i>	60	<i>fumada</i>	31
<i>espraver negret</i>	36	<i>fumadeta</i>	31
<i>estibarola</i>	24	<i>fumat</i>	31
<i>estiverol</i>	44	<i>fusella</i>	37
<i>estiverola</i>	43, 44	<i>fuster</i>	51
<i>estiverola grossa</i>	44	<i>futa</i>	46
<i>estiverola petita</i>	43	<i>gabarró</i>	39
<i>estorlic</i>	57	<i>gafarda</i>	33
<i>estorlit</i>	57	<i>gahús</i>	34
<i>estornel</i>	36	<i>gai</i>	39, 40
<i>estornell</i>	36	<i>gait</i>	39
<i>falcia</i>	26, 37	<i>galdric</i>	57
<i>falcilla</i>	26	<i>galiva</i>	42
<i>falcilla de panxa blanca</i>	26	<i>galivà</i>	42
<i>falcillot</i>	26, 37	<i>gall</i>	40
<i>falcillot de panxa blanca</i>	26	<i>gall carboner</i>	40
<i>falciot</i>	37	<i>gall d'aigua</i>	53
<i>falciot de panxa blanca</i>	26	<i>gall de bosc</i>	40
<i>falcó</i>	25, 37, 61	<i>gall de canyar</i>	53
<i>falcó de les quatre cuixes</i>	36	<i>gall de mar</i>	53
<i>falcó de tords</i>	36	<i>gall de riu</i>	53
<i>falcó gros</i>	25	<i>gall fabé</i>	53
<i>falcó pelegrí</i>	37	<i>gall faver</i>	53
<i>falcó reial</i>	37	<i>gall ferot</i>	40
<i>falcó torter</i>	36	<i>gall marí</i>	53
<i>falconet</i>	61	<i>gall puput</i>	53
<i>falçot</i>	26, 37	<i>gall salvatge</i>	40
<i>falzia</i>	26, 37	<i>gall silvestre</i>	40
<i>falzia de muntanya</i>	26	<i>gallet</i>	39
<i>falzia de panxa blanca</i>	26	<i>gallina</i>	40
<i>falzia reial</i>	37	<i>gallina fera</i>	40
<i>falzida</i>	26, 37	<i>gallina salvatge</i>	40
<i>falzilla</i>	37	<i>gallineta</i>	53
<i>falzellot</i>	37	<i>gallineta d'aigua</i>	53

<i>gallineta-cega</i>	35	<i>jua</i>	39
<i>gamarús</i>	34, 41	<i>juia</i>	39
<i>ganeca</i>	47	<i>llantier</i>	47
<i>garaviu</i>	49	<i>llauseta</i>	25
<i>garo</i>	41	<i>llua</i>	43
<i>garrafó</i>	39	<i>llueret</i>	43
<i>garra-pescaire</i>	27	<i>llufarda</i>	29
<i>garrula</i>	42	<i>losa</i>	24
<i>garsa</i>	27, 44	<i>loua</i>	24
<i>garsa blanca</i>	44	<i>magall</i>	37
<i>garsa francesa</i>	41	<i>mallenga</i>	43, 44
<i>garsa grisa</i>	27	<i>mallerenga</i>	43, 44
<i>garsa groguera</i>	32	<i>mallerenga grossa</i>	44
<i>garsa marina</i>	38	<i>mallerenga primavera</i>	43
<i>garsa marinera</i>	41	<i>maramiota</i>	47
<i>garsa pescaire</i>	27	<i>marellenga</i>	43, 44
<i>garsa reial</i>	27	<i>margot</i>	41
<i>garseta blanca</i>	44	<i>marinera</i>	38
<i>garseta de muntanya</i>	43	<i>marllenga</i>	43, 44
<i>garsota</i>	44	<i>marroquinet</i>	42
<i>gatx</i>	39	<i>martí pescador</i>	27
<i>gatxo</i>	39	<i>martinenc</i>	44
<i>gaús</i>	34, 41	<i>martinet</i>	26, 27, 37, 44
<i>gavià</i>	42	<i>martinet pescador</i>	27
<i>gavilà</i>	42	<i>mèl·lera</i>	45
<i>gavilà de mar</i>	42	<i>menja-figues</i>	45
<i>gavina</i>	42	<i>menjagallines</i>	37
<i>gavina riallera</i>	42	<i>menja-mosques</i>	45, 46
<i>gaviota</i>	42	<i>merita</i>	39
<i>girapedaços</i>	37	<i>merla</i>	45
<i>girapins</i>	54	<i>merla del bec groc</i>	45
<i>goig de brolles</i>	55, 56, 57	<i>merla parda</i>	45
<i>golla</i>	42	<i>mèrlera</i>	45
<i>gotlla</i>	42	<i>merlí</i>	45
<i>gótlara</i>	42	<i>merlot</i>	45
<i>gòtlera</i>	42	<i>meuca</i>	41, 46, 47, 50
<i>gótlora</i>	42	<i>mifa</i>	46, 47
<i>gòtlora</i>	42	<i>milana voltonera</i>	26
<i>gralla</i>	42	<i>miloca</i>	25, 26, 41, 47
<i>gran Duc</i>	34	<i>miloca petita</i>	36
<i>graula</i>	42	<i>miloca saliana</i>	25
<i>griva americana</i>	23	<i>milopa</i>	26
<i>griva marina</i>	24	<i>miloqueta</i>	46
<i>griva negra</i>	45	<i>miner</i>	23
<i>gruneta</i>	47	<i>mirla</i>	45
<i>guala</i>	42	<i>mirleta</i>	36, 60
<i>gualla</i>	42	<i>mirlot</i>	45
<i>gual·la</i>	42	<i>miula</i>	46
<i>guàtlera</i>	42	<i>mixonet de bossa de pastor</i>	57
<i>guatlla</i>	42	<i>mixonet de la sabata</i>	57
<i>guàtllera</i>	42	<i>mixonet del calcetí</i>	57
<i>guifarró</i>	39	<i>mixonet del fred</i>	33
<i>guió de tórtera</i>	32	<i>moixa</i>	47
<i>harian</i>	60	<i>moixet</i>	36, 61
<i>higón</i>	34	<i>moixeta</i>	61
<i>indiot salvatge</i>	40	<i>moixeta voltonera</i>	26
<i>infermera</i>	44	<i>moixó de la neu</i>	50
<i>jodia</i>	39	<i>moixó del fred</i>	50
<i>jombi</i>	52	<i>moixonet</i>	49

<i>moixonet de cap roig</i>	49	<i>ossífrag</i>	59
<i>moixonet de la sabateta</i>	57	<i>òvila</i>	47
<i>morquerol</i>	48	<i>pàixera de bec negre</i>	44
<i>mosqueta</i>	28, 46	<i>pàixera grossa</i>	44
<i>mosquiter</i>	46	<i>pallarola</i>	24
<i>mosquiter groc petit</i>	46	<i>palometa del fred</i>	50
<i>moxarnet</i>	39	<i>paluma</i>	59
<i>muriu</i>	46	<i>pampofigo</i>	49
<i>músic de frares</i>	24	<i>papafigues</i>	45
<i>mussol</i>	41, 46, 47	<i>papallona</i>	50
<i>mussol gros d'orelles</i>	34	<i>papallona gegant</i>	50
<i>mussol marí</i>	34	<i>papamosques</i>	28
<i>mussolet</i>	46	<i>papa-rogeta</i>	52
<i>muxet</i>	36	<i>papavents</i>	35
<i>nereta</i>	47	<i>papellina</i>	39
<i>niu de sabatetes</i>	57	<i>paperuda</i>	39
<i>nopuc</i>	32	<i>papiol</i>	24
<i>noreta</i>	47, 48	<i>pap-roig</i>	52
<i>nyivit</i>	39	<i>paput</i>	53
<i>òbila</i>	47	<i>parda</i>	42
<i>obvia</i>	47	<i>pardal</i>	49
<i>oca de braçal</i>	29	<i>pardal canadenc</i>	23
<i>ocell de femer</i>	46	<i>pardal de cap negre</i>	54
<i>ocell de la mare de Déu</i>	24	<i>pardal de llei</i>	49
<i>ocell de la neu</i>	50	<i>pardal teulader</i>	49
<i>ocell de la pluja</i>	24	<i>pardal xec</i>	49
<i>ocell de les neus</i>	50	<i>pardalenc</i>	36, 60
<i>ocell de mal temps</i>	24	<i>pardo</i>	42
<i>ocell de Sant Joan</i>	42	<i>pascueta</i>	33, 34
<i>ocell renegaire</i>	49	<i>pascueta groga</i>	34
<i>ocellot negre</i>	36	<i>passabardisses</i>	56
<i>òlbia</i>	47	<i>passorella</i>	33
<i>olendra</i>	47	<i>pasterulla</i>	32, 33
<i>oliba</i>	46	<i>pastorell</i>	33
<i>òliba</i>	41, 46	<i>pastorella</i>	32, 33
<i>òliba de campanar</i>	47	<i>pastorella blanca</i>	33
<i>olibassa</i>	46	<i>pastorella de país</i>	34
<i>olier</i>	47	<i>pastorella groga</i>	34
<i>olivassa</i>	47	<i>pastoreta</i>	32, 33
<i>orendeta</i>	47	<i>pastoreta cuturnera</i>	33
<i>orendeta casolana</i>	47	<i>pastoreta groga</i>	34
<i>orendreta</i>	48	<i>pastorilla</i>	32, 33
<i>orenell</i>	47	<i>pastorilla blanca</i>	33
<i>orenella</i>	47	<i>Pastorilla grisa</i>	33
<i>orenet</i>	47	<i>pastorilla groga</i>	34
<i>oreneta</i>	47, 48	<i>pataquero</i>	27
<i>oreneta culblanc</i>	48	<i>pato</i>	25
<i>oreneta culblanca</i>	48	<i>patxera</i>	44
<i>oreneta de pagès</i>	37	<i>pàtxera</i>	44
<i>oreneta negra</i>	37	<i>pebré</i>	38
<i>orenola</i>	47	<i>pebrè</i>	38
<i>oriol</i>	23	<i>pebret</i>	38
<i>oriolo</i>	23	<i>penja-sargantanes</i>	60
<i>orioneta</i>	47	<i>pepe</i>	41
<i>orondeta</i>	47	<i>perdigana</i>	50
<i>oronell</i>	47	<i>perdigans</i>	50
<i>oronella</i>	47, 48	<i>perdiganya</i>	50
<i>oroneta</i>	47	<i>perdigó</i>	50
<i>oroval</i>	44	<i>perdigot</i>	50

<i>perdiguer</i>	25, 26	<i>poll d'aigua</i>	53
<i>perdiu</i>	50	<i>poll fotgera</i>	53
<i>perdiu de neu</i>	50	<i>polla</i>	53
<i>perdiu roia</i>	50	<i>polla fera</i>	40
<i>perdiu rossa</i>	50	<i>polla fotxera</i>	53
<i>perdiueta</i>	50	<i>polla reial</i>	53
<i>pescaire</i>	27	<i>polla sultana</i>	53
<i>pesquerola</i>	27	<i>polleta</i>	53
<i>petit-rei</i>	57	<i>polleta d'aigua</i>	53
<i>petric</i>	53	<i>polleta de riu</i>	53
<i>pic bastard</i>	51	<i>pompofigo</i>	49
<i>pica-aranyes</i>	49	<i>primavera</i>	43, 44
<i>picaaranyes</i>	50	<i>primavera blava</i>	43
<i>pica-mosques</i>	28, 45	<i>primavera de ratlla</i>	44
<i>picampall</i>	54	<i>puça</i>	46
<i>picampalls</i>	44	<i>puja-soques</i>	51, 54
<i>picant</i>	51	<i>pujolet</i>	36
<i>picapedrell</i>	27	<i>pulador</i>	53
<i>picapedres</i>	27	<i>pupuda</i>	53
<i>picapins</i>	51	<i>puputa</i>	53
<i>picapinyes</i>	59	<i>putput</i>	53
<i>picaret blanc i negre</i>	51	<i>rabinat</i>	43
<i>picarot</i>	51, 52	<i>rampinya-rocs</i>	50
<i>picarut</i>	52	<i>rampinya-roques</i>	50
<i>pica-soques</i>	54	<i>raquerol</i>	48
<i>picot</i>	51, 52	<i>raspinell</i>	54
<i>picot boig</i>	51	<i>refacins</i>	48
<i>picot de bosc</i>	51	<i>regentí</i>	52
<i>picot de muntanya</i>	51	<i>rei</i>	43, 44, 52
<i>picot de prat</i>	52	<i>rei de la brasa</i>	29
<i>picot francès</i>	51	<i>rei petit</i>	28, 29
<i>picot garser</i>	51	<i>reiantí</i>	28
<i>picot gros</i>	51	<i>reientí</i>	52
<i>picot picapinyer</i>	51	<i>reientinc</i>	52
<i>picotella</i>	51	<i>reiet</i>	28, 29
<i>pigot</i>	51, 52	<i>reietó</i>	28, 29, 52
<i>pigot bigarrat</i>	51	<i>reimoixó</i>	28
<i>pigot ferrer</i>	24	<i>rein-ting</i>	52
<i>pigot garser</i>	51	<i>rei-pit</i>	52
<i>pigot negre</i>	51	<i>rei-tit</i>	52
<i>pigot terrer</i>	23	<i>renegador</i>	49
<i>pigot verd</i>	52	<i>rentí</i>	52
<i>pigotell</i>	51	<i>repetit</i>	57
<i>pigre</i>	39	<i>respinell</i>	54
<i>pigre hupat</i>	39	<i>ricadama</i>	44
<i>pigrícia</i>	39	<i>rioles</i>	24
<i>pinsanet</i>	46	<i>rixard</i>	36
<i>pinyerol</i>	59	<i>rocarol</i>	48
<i>pinyerot</i>	59	<i>roda-soques</i>	54
<i>piquerot</i>	51, 52	<i>rodona</i>	42
<i>piquerot garsenc</i>	51	<i>ronella</i>	47
<i>piquerot garser</i>	51	<i>ronsarda petita</i>	28
<i>piquerot negre</i>	51	<i>ropit</i>	53
<i>piquerot verd</i>	52	<i>roquerol</i>	48
<i>pitall</i>	52	<i>roquerola</i>	48
<i>pitell</i>	52	<i>roqueta</i>	29
<i>pitric</i>	53	<i>rosarda</i>	55
<i>pit-roi</i>	52	<i>rossinyol balquer</i>	55
<i>piula grisa</i>	33	<i>rossinyol bastard</i>	55

<i>rossinyol d'aigua</i>	55	<i>tiró</i>	25
<i>rossinyol de bova</i>	55	<i>tirolina</i>	49
<i>rossinyol de muralla</i>	31	<i>tiroliro</i>	49
<i>rossinyolera</i>	28	<i>títella</i>	25
<i>rufarda de l'ull roig</i>	55	<i>títin</i>	33
<i>rufarda del cap negre</i>	56	<i>títina</i>	33
<i>rufarda del cap ros</i>	56	<i>todó</i>	59
<i>rulleta</i>	58	<i>toix</i>	41
<i>rumia</i>	31	<i>torbec</i>	35
<i>rupit</i>	53	<i>torçaç</i>	59
<i>ruta</i>	46	<i>torçaço</i>	59
<i>rutlla</i>	58	<i>tord</i>	36, 45
<i>sabarlic</i>	57	<i>torda</i>	45
<i>sabatera</i>	57	<i>torda negra</i>	45
<i>saberlí</i>	57	<i>tòrdera</i>	45
<i>saberlic</i>	57	<i>tórdola</i>	58
<i>saboc</i>	35	<i>toro de garriga</i>	57
<i>safraner</i>	29	<i>torradà</i>	49
<i>safranet</i>	29	<i>torta</i>	58
<i>samarlic</i>	57	<i>tortera</i>	58
<i>sebel·lí</i>	57	<i>tórtera</i>	58
<i>senserí</i>	44	<i>tòrtera</i>	58
<i>senyora del Pirineu</i>	50	<i>tortola</i>	58
<i>senyoreta</i>	33, 34	<i>tórtola</i>	58
<i>sibeca</i>	41, 46, 47	<i>tòrtola</i>	58
<i>sibequeta</i>	46	<i>tórtora grossa</i>	58
<i>siberlic</i>	57	<i>tortra</i>	58
<i>sibil·lí</i>	57	<i>tortre</i>	58
<i>siboc</i>	35	<i>tòtre</i>	58
<i>sirena de mar</i>	24	<i>tórtula</i>	58
<i>sirlot</i>	57	<i>totestiu</i>	44
<i>sisella</i>	30	<i>trabalgueu</i>	41
<i>sit46</i>		<i>trençalòs</i>	59
<i>soriguer</i>	34	<i>trencaolives</i>	35
<i>sorlit</i>	57	<i>trenca-ossos</i>	59
<i>tagarot</i>	37	<i>trencapinyes</i>	35
<i>talaret</i>	55, 56	<i>trencapinyols</i>	35
<i>tallaret</i>	56	<i>trencapinyons</i>	35
<i>tallaret de capnegre</i>	55	<i>trencapinyons belluguet</i>	59
<i>tallaret de casquet</i>	56	<i>trencaulives</i>	35
<i>tallaret de garriga</i>	57	<i>tri-tri</i>	28
<i>tallaret de mata</i>	55	<i>tuit</i>	45
<i>tallaret de muntanya</i>	55	<i>turlit</i>	57
<i>tallaret de país</i>	56	<i>túrtula</i>	58
<i>tallareta capsigró</i>	56	<i>txitxipereta</i>	43
<i>tallarets</i>	28	<i>ull de bou</i>	29, 46, 57
<i>tallarol de capnegre</i>	56	<i>ullet de bou</i>	46
<i>tàpara</i>	51	<i>urogallo</i>	40
<i>tèrlit</i>	57	<i>usarac</i>	41
<i>terló</i>	59	<i>verderol</i>	39
<i>terror</i>	23	<i>verdolet</i>	39
<i>terrorol</i>	25	<i>verdolaga</i>	38
<i>terrola</i>	25	<i>verdolet capnegre</i>	43
<i>teulader</i>	49	<i>verinet</i>	46
<i>teuladí</i>	49	<i>vilero</i>	49
<i>tintimpel·la</i>	44	<i>viuda</i>	38
<i>tintimpera</i>	44	<i>volandreta</i>	47
<i>tintipella</i>	43, 44	<i>volta-soques</i>	54
<i>tintipera</i>	43, 44	<i>volter</i>	60

<i>voltor egipci</i>	26	<i>xitxarreta</i>	28, 55
<i>voltor foraster</i>	60	<i>xitxipera</i>	44
<i>voltor petit</i>	26	<i>xiulador</i>	52
<i>vultu</i>	60	<i>xixarreta de canyar</i>	28
<i>xabeca</i>	46	<i>xixell</i>	30
<i>xaberlic</i>	57	<i>xixella</i>	30
<i>xamarlic</i>	57	<i>xocolater</i>	49
<i>xamberlic</i>	57	<i>xoric</i>	60
<i>xarlot</i>	57	<i>xoriguer</i>	60
<i>xarlot d'ulls grocs</i>	57	<i>xoriguer gros</i>	60
<i>xarrupaire</i>	24	<i>xorlit</i>	57
<i>xatxa capnegre</i>	55	<i>xorrobít</i>	57
<i>xavarrilic</i>	57	<i>xot</i>	47
<i>xaveca</i>	46	<i>xot petit</i>	46
<i>xebel·lí</i>	57	<i>xuclacabres</i>	35
<i>xec-xec</i>	29	<i>xudia</i>	39
<i>xeixa</i>	32	<i>xup</i>	47
<i>xerribí</i>	39	<i>xupa</i>	47
<i>xerrubí</i>	39	<i>xura</i>	46
<i>xibeca</i>	41, 46	<i>xurlic</i>	57
<i>xiboc</i>	35	<i>xurrebí</i>	39
<i>xica</i>	28	<i>xurribit</i>	57
<i>ximerlic</i>	57	<i>xurric de pas</i>	34
<i>ximerliu</i>	57	<i>xurrubic</i>	57
<i>ximple</i>	41	<i>xurubít</i>	57
<i>ximximpera</i>	44	<i>xut</i>	41, 46, 47
<i>xinxarella</i>	43, 44	<i>xuta</i>	41, 47
<i>xirlu</i>	25	<i>zin</i>	54
<i>xitxarra</i>	28		